

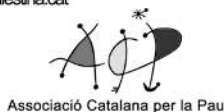
Mustapha Barghouti, Albert Caramés, Efraim Davidi, Josep Fontana, Salah Jamal, Ferran Izquierdo, Àngels Martínez Castells, Josep M. Navarro Cantero, Joan Roura, Ester Serra

**Catalunya
per
Palestina**

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació
Oficina de promoció de la Pau i Drets Humans

Plataforma Aturem la Guerra

col·lecció d'Altres n° 19

Editors

Quim Cornelles
Andreu Espasa
Luis Juberías

Disseny coberta

Maria Vilarnau

Correcció i traduccions

Mar Olivé

Edita

DeBarris, sccl
www.debarris.com
La Perla, 31
08012 Barcelona

Imprimeix

Zukoy5

D.L. B-6720-2008
ISBN 978-84-9353423-3

- 5 Introducció**
Celestino Sánchez
- 7 Presentació**
Jamal Lababidi
- 9 La guerra dels sis dies**
Josep Fontana
- 17 “És impossible controlar un territori i una població per sempre”**
Ferran Izquierdo
- 25 “La miopia d’uns i altres és evident”**
Joan Roura
- 31 Més arguments per a una denúncia legítima**
Albert Caramés
- 35 Perfil de gènere del conflicte a la Palestina ocupada**
Àngels Martínez Castells
- 51 Viatge a Palestina**
Ester Serra
- 59 Palestina i la solidaritat internacional des de Catalunya**
Josep M. Navarro Cantero
- 65 El nacionalisme català i la causa palestina**
Salah Jamal
- 71 Moviments pacifistes israelians davant d’un repte**
Efraim Davidi

- 79** **Entrevista al Dr. Mustapha Barghouti**
Associació Catalana per la Pau

- 85** **Annexes**

- 87** Manifest de Solidaritat amb Palestina

- 89** 40 anys de resistència palestina contra l'ocupació militar Israeliana

- 91** Entitats catalanes signants

- 93** 50 intel·lectuals i parlamentaris catalans donen suport al Manifest de Solidaritat amb Palestina

Introducció

És un honor per a mi fer la introducció a aquest llibre que recull aportacions de diverses personalitats, en el marc de la iniciativa impulsada per diverses forces de la societat catalana amb motiu del 40è aniversari de l'ocupació de Gaza i Cisjordània i el 60è aniversari de la resolució de l'ONU referent a l'establiment de dos Estats en l'antic mandat de Palestina (el novembre de 1947).

No cal que afegeixi res més al clar posicionament que es desprèn del manifest que reproduïm i que reflecteix l'encomiable iniciativa plural i unitària que va cristal·litzar en l'acte celebrat a l'Ateneu Barcelonès dimarts 5 de juny de 2007 en què participaren en Josep Fontana, en Ferran Izquierdo, en Joan Roura, en Salah Jamal i l'Oriol Bohigas.

Més de 50 personalitats diverses i multitud d'entitats de la nostra societat van denunciar l'ocupació de Palestina per part d'Israel i van posar-se d'acord a demanar una pau justa amb dos Estats per a dos pobles. Les condicions han canviat des d'aquell moment en què des de les institucions occidentals es boicotejava sistemàticament el govern d'unitat palestina, que en publicar-se aquest volum no existeix. No obstant, segueixen sent vàlids els principis de fons de les demandes d'aquell manifest: respecte a la sobirania del poble palestí.

Aquest és un llibre per aprofundir en la realitat del conflicte israelià-palestí tal com es viu en diversos àmbits. És un llibre que, a diferència del que passa en el dia a dia periodístic, té una profunda perspectiva històrica. I és un llibre que no pretén ser neutral, sinó que es posa al servei d'una causa justa. Una causa justa a la llum de la legislació internacional, una causa justa per a la raó, una causa justa des d'una perspectiva històrica. I una causa justa per la seva contribució a la pau mundial.

Per acabar, només voldria tornar a remarcar la importància que té l'entesa i el sentit unitari, que han presidit aquest esdeveniment per, més

enllà dels matisos, fer avançar processos i parlar amb veu alta i clara, majoritària i amb voluntat d'hegemonia a la nostra societat. Tant de bo tots en prenguéssim nota per fer valer la majoria que tenim els i les que lluitem per la justícia. La pau s'ho val.

Celestino Sánchez

President de la Fundació Pere Ardiaca

Presentació

Jamal Lababidi

President de la Comunitat Palestina de Catalunya i Balears

Totes les comunitats a nivell internacional acostumen a tenir un paper socio-cultural amb els seus ciutadans fora de les seves fronteres. En el cas de Palestina, ens veiem obligats a tenir un paper afegit, que és el polític, amb la realitat que vivim des del 48 i el 67; ja són més de 40 anys de patiment del nostre poble, nosaltres formem part d'aquesta realitat i ens veiem obligats a denunciar la deixadesa i l'abús de l'ocupant.

L'Estat d'Israel és dels pocs que no respecten la legalitat internacional i violen sistemàticament els acords bàsics de convivència i ocupació segons marca la Convenció de Ginebra. Practica l'assassinat, la persecució i el genocidi del nostre poble. Veiem les imatges a les pantalles de la televisió com torturen la gent, com les bombes cauen sobre barris civils, com arrenquen els arbres, com enderroquen les cases i tanquen les fronteres, prohibeixen a la gent arribar als seus llocs de feina o als centres sanitaris per rebre l'atenció mèdica necessària. Aquest fet ha causat la mort a moltes persones en els punts de control israelians. El problema és que Israel se sent amb el suport dels governs occidentals. L'esterilitat dels governs àrabs, que no són capaços de fer respectar el seu criteri sobre la solució basada en el pla que ells mateixos van confeccionar i el silenci dels governs europeus, per la vergonya d'haver tingut el genocidi nazi i el suport dels governs nord-americans, empeny el poble palestí cap a la desesperació i la desconfiança.

És veritat que l'esperança és l'últim que es perd, però amb el panorama polític internacional no es veu el final del túnel, ni una solució possible a curt termini.

Nosaltres, com a palestins a Catalunya, podem presumir de ser afortunats perquè ens sentim recolzats tant pel poble català com per les seves institucions, i per la sensibilitat catalana, potser perquè identifica les seves aspiracions legítimes amb les nostres aspiracions i fa l'entesa més fàcil i la solidaritat més notable.

Per acabar, qualsevol problema necessita una solució, i per a nosaltres l'única solució possible és l'aplicació de la legalitat internacional que parla de la devolució de tots els territoris ocupats el 1967 i Jerusalem com a capital del futur Estat palestí. La legalitat internacional exigeix el retorn de tots els refugiats als seus llocs d'origen, aquests són els principis bàsics per a una solució justa i veritable. Desitgem no haver de tornar d'aquí a 40 anys per parlar del patiment del nostre poble. La pau és possible i necessària.

Demanem el suport per a una solució justa i duradora.

La guerra dels sis dies

Josep Fontana
Historiador

Intervenció de Josep Fontana en l'acte de presentació del Manifest de Solidaritat amb Palestina, celebrat a l'Ateneu Barcelonès el 5 de juny de 2007

El 5 de juny de 1967, avui fa justament quaranta anys, Israel va atacar sense previ avís ni declaració de guerra Egipte: a tres quarts de vuit del matí, mentre els pilots egipcis esmorzaven, 183 avions israelians, que van volar primer sobre el mar per entrar des de l'oest i agafar la defensa antiaèria local desprevinguda, van atacar per sorpresa nou bases aèries egípcies, afavorits encara pel fet que en aquells moments el sistema de radar no estava funcionant, per facilitar un vol d'inspecció sobre el Sinaí que havien de fer els caps militars egipcis. D'aquesta manera van poder destruir la major part de l'aviació de combat egípcia, més de quatre-cents avions, gairebé tots a terra. Dues hores més tard, tropes d'Israel assaltaven les posicions defensives dels egipcis a la península del Sinaí, d'on s'havien retirat pocs dies abans les forces d'interposició de les Nacions Unides. Al cap de tres dies arribaven al canal de Suez.

Israel justificava aquest atac com una resposta a les provocacions egípcies, com el tancament de l'estret de Tiran, que era la via d'accés dels israelians al golf d'Aqaba, on tenien el port d'Eilat, pel qual rebien el petroli de l'Iran (cal recordar que en aquells moments encara estava al poder el Sha). Aquesta era una zona que Israel havia ocupat il·legalment, vulnerant els acords presos després de la guerra de 1948 i impeding amb això el contacte directe per terra entre Egipte i Jordània. Els israelians la consideraven vital, no solament com a port de recepció del petroli, sinó com a base per afavorir el desenvolupament de la zona del Negev, i l'Eisenhower s'havia compromès a mantenir obert el trànsit marítim d'Eilat, després que s'havia obligat els israelians a abandonar la zona del Sinaí que havien ocupat el 1956, quan la campanya de Suez.

Contra el que s'ha sostingut en ocasions, no era veritat que els israelians temessin que Nàsser els volgués atacar, ja que sabien que en aquells moments els egipcis tenien bona part de les seves tropes implicades en la guerra civil del Iemen. Els problemes més grans els tenien els israelians amb Síria, com a conseqüència dels xocs que mantenien a la zona fronterera desmilitaritzada amb aquest país, d'on Israel estava expulsant els camperols de Síria per assentar-n'hi de seus. En Moshe Dayan, nomenat ministre de defensa d'Israel el primer de juny de 1967, quatre dies abans de l'inici de la guerra, va confessar a un periodista alguns anys més tard que més del vuitanta per cent dels incidents amb Síria que van acabar sent un dels pretextos essencials de l'agressió els havia iniciat el propi exèrcit israelià.

Nàsser, que havia signat un tractat d'ajut mutu amb Síria, no pretenia altra cosa que alleujar la pressió sobre el seu aliat, en desviar cap al sud l'atenció dels israelians. La seva mateixa demanda perquè es retiressin les forces de les Nacions Unides al Sinaí no era més que un gest propagandístic, que esperava que donaria lloc a llargues negociacions. En Johnson ens diu a les seves memòries que l'ambaixador d'Egipte als Estats Units li va confessar que el seu govern confiava en què el secretari de les Nacions Unides, que era aleshores l'U Thant, deixaria passar temps abans d'acceptar la petició egípcia. Però, davant de la sorpresa general, l'U Thant es va apressar a retirar les tropes el 18 de maig, al cap de dos dies d'haver-la rebut, eliminant el darrer obstacle que Israel podia trobar per avançar cap al canal.

El mateix dia cinc en què atacava Egipte, Israel va declarar la guerra a Jordània: va destruir la seva força aèria i va ocupar la zona jordana de Jerusalem i tot el territori de la riba occidental. Finalment, el 8 de juny, va atacar Síria, que s'havia mantingut fins aleshores al marge del conflicte, conscient de la seva feblesa, i va ocupar els alts del Golan, vitals per al control de l'aigua. En sis dies Israel havia obtingut una victòria total i els seus exèrcits estaven a 50 km d'Amman, a 60 de Damasc i a 110 d'El Caire.

Alarmat davant l'atac israelià, l'Alexei Kosigyn, el cap del govern soviètic, es va comunicar amb el president nord-americà Johnson per la línia reservada que s'havia establert el 1963, després de la crisi dels míssils cubans, i que fins aquell moment només s'havia utilitzat per transmetre les felicitacions d'Any Nou. Contra el que sosté el mite, no es tractava

d'un telèfon roig a la taula del president, al despatx oval de la Casa Blanca, sinó d'un teletip que transmetia missatges codificats i que tenia la seva terminal a l'edifici del Pentàgon, de manera que el president no el podia usar directament.

En Johnson, segons ens explica a les seves memòries en Richard Helms, que era el cap de la CIA en aquells moments, va preguntar-li quina era la situació de la guerra, i en Helms va replicar "els israelians estan guanyant". Davant d'això, en Johnson va decidir contemporitzar amb els soviètics, sense apressar-se a forçar l'aturada dels combats, tot assegurant en públic que els Estats Units es mantindrien neutrals en aquell conflicte. Quan els sionistes nord-americans el van criticar per aquesta afirmació, un Johnson enfurismat els va dir: "És que no sabeu veure que estic fent tot el que puc per afavorir Israel?".

A en Kosigyn la paciència se li va acabar el matí del 10 de juny, davant l'atac israelià a Síria, de manera que va tornar a utilitzar la línia reservada per anunciar que, si Israel no aturava la seva agressió a les darreres hores d'aquell mateix dia, es veuria obligat a prendre decisions pel seu compte, "incloent-ne de caràcter militar".

Davant la gravetat de l'amenaça, els nord-americans van decidir que la sisena flota, que estava a la Mediterrània, s'aproximés a l'escenari de la guerra, per tal de pressionar en Kosigyn amb l'evidència que estaven disposats a intervenir. En Richard Helms diu a les seves memòries: "Va ser una sort que les hostilitats als alts del Golan acabessin abans de finalitzar aquell dia". Va ser una sort, entre altres coses, encara que això no ho diuen ni en Helms ni en Johnson, perquè els israelians disposaven ja en aquells moments de dos artefactes nuclears, que haurien utilitzat si les coses els haguessin anat maldades.

Israel havia començat les investigacions per construir armes nuclears a Dimona el 1958 i es va resistir a acceptar cap compromís sobre aquesta qüestió, fins que es va arribar a l'acord que el 26 de setembre de 1969 van establir en Richard Nixon i la Golda Meir, en una reunió el contingut exacte de la qual segueix sent encara avui secret, però que, segons sembla, es va basar en el compromís per part d'Israel de no utilitzar les armes atòmiques més que com un darrer recurs i de no fer proves nuclears, de manera que els Estats Units no estessin obligats a assabentar-se públicament que en tenien. D'aquesta manera Israel segueix sent

avui una potència nuclear secreta, al marge de qualsevol control internacional, la qual cosa permet entendre l'angoixa dels seus veïns, davant la incertesa del que poden fer amb aquestes armes uns governants que, convençuts com estan de pertànyer a un poble elegit per Déu, es consideren més enllà de les regles humanes del bé i del mal.

Tornem, però, a la guerra dels sis dies. Allò que els relats ens acostumen a ocultar és la brutalitat d'una campanya en què els israelians van assassinar un gran nombre de presoners egipcis per estalviar-se la molèstia d'haver de guardar-los i de frenar el seu avenç cap al canal. La realitat d'aquests crims es va conèixer per un esdeveniment imprevist.

Una embarcació nord-americana d'espionatge i escolta, la Liberty, que havia entrat a la Mediterrània després d'una missió a les costes occidentals africanes, es trobava aquests dies a la vora del Sinaí, prop de l'escenari de l'ofensiva dels israelians. Quan aquests es van adonar que l'embarcació podia haver registrat a través de les seves comunicacions els crims que estaven cometent van decidir enfonsar-la, malgrat constar-los que es tractava d'un vaixell nord-americà. El dia 8 de juny van començar bombardejant-lo i van seguir torpedinant-lo des del mar, de manera que, si bé no van aconseguir enfonsar-lo, perquè avions nord-americans van venir en la seva defensa, van matar trenta-quatre dels seus tripulants i en van ferir més d'un centenar.

L'Ahron Bregman, que havia estat capità de l'exèrcit d'Israel, assegura, sobre la base "de cintes d'àudio que estan a l'arxiu de l'autor", segons ens diu en un llibre, que els pilots que el van atacar sabien des del primer moment que es tractava d'un vaixell nord-americà.

A les seves memòries, en Richard Helms, el cap de la CIA, deixa clar que era impossible de creure que els que van atacar el vaixell no s'adonessin de la seva nacionalitat i afegeix que, el dia següent, "el president Johnson, ple d'indignació, em va dir: 'El *New York Times* posa l'atac al Liberty en una pàgina interior. Hauria d'haver figurat a la primera". La realitat, però, és que en Johnson va acceptar públicament l'excusa israeliana que havia estat un error, en confondre'l amb una embarcació egípcia, i que va tirar terra al damunt de l'afer. Si agafeu el capítol de les seves memòries que en Johnson dedica a "La guerra dels sis dies", ple de sorprenents inexactituds i de manifestacions de

simpatia per Israel -que arriben al punt de negar-se a acceptar que els israelians haguessin “agredit” els seus veïns en aquesta guerra-, veureu que despatxa la qüestió del Liberty amb aquestes paraules: “El dimarts 8 de juny va començar amb una nota de tragèdia. Un butlletí matinal de notícies va informar que un vaixell de comunicacions de l’armada dels Estats Units, el Liberty, havia estat torpedinat en aigües internacionals, davant la costa del Sinaí. Durant uns setanta minuts no vam tenir idea de qui era el responsable; però a les onze vam saber que l’embarcació havia estat atacada, per error, per les llanxes armades i el avions israelians. Deu tripulants del Liberty van resultar morts i un centenar ferits”. Sorpren, entre altres coses, que en Johnson, o qui li escrivia les memòries, no tingués a mà les dades per saber que els morts del Liberty no eren deu, sinó trenta-quatre.

Encara avui els supervivents nord-americans d’aquell atac mantenen una web (www.uss.liberty.org) on denunciïn el crim de què van ser víctimes i el silenci del seu govern, que va condecorar el seu capità gairebé en secret. Uns anys més tard, en recuperar el territori del Sinaí, els egipcis hi van trobar les fosses on s’havien enterrat els soldats assassinats. Però no hi ha cap web que commemori la seva tràgica sort.

Israel va sortir del conflicte havent conquerit la península del Sinaí, Gaza, Cisjordània i els alts del Golan, la qual cosa significava multiplicar per tres la seva superfície. Però el que sobretot va semblar-los als jueus una mostra de la protecció del cel, va ser la conquesta de la part palestina de la ciutat de Jerusalem. Ara, però, a diferència del que s’havia esdevingut després de Suez, estaven decidits a no tornar res del que havien guanyat, sinó que estaven disposats a convertir-se en potència ocupant d’uns territoris habitats majoritàriament per palestins.

La guerra va tenir al menys tres grans conseqüències. La primera, que ens va afectar fins i tot a nosaltres, va ser que va conduir a què els països àrabs forcessin l’augment dels preus del petroli, una de les causes principals de la crisi econòmica que va acabar amb les anomenades “tres dècades glòries” del creixement econòmic de postguerra, fins al punt que en Nixon es va sentir temptat en algun moment a planejar un atac per ocupar els camps petrolífers de l’Orient proper. De fet, uns dels propòsits dels neocons de l’entorn d’en Bush en l’actual guerra de l’Iraq era el de carregar-se el monopoli de l’OPEP, venent la producció de petroli del país de manera fragmentada a una sèrie d’operadors

que, en competir entre ells, no respectarien les quotes fixades. Però a les petrolieres nord-americanes, que havien fet grans beneficis amb aquests preus –com per exemple Chevron, la companyia a la qual va estar lligada la Condoleezza Rice, i que volia posar el seu nom a un gran vaixell de transport- no els interessava gens ni mica aquesta jugada i se la van carregar.

La segona conseqüència és que es va iniciar una nova etapa en què el suport econòmic i militar dels Estats Units desequilibraria definitivament la situació a l'Orient proper. Les administracions d'en Truman i de l'Eisenhower s'havien oposat a proporcionar armes ofensives a Israel. Va ser en Kennedy qui va començar el 1962 la venda a gran escala de bateries de míssils antiaeris Hawk, que encara podien considerar-se com a una arma defensiva, i en Johnson, qui el 1965 els va vendre 210 tancs Patton, amb una capacitat ofensiva que els permetia endinsar-se en territori àrab, i hi va afegir el 1966 48 avions Skyhawk. Fins aleshores, però, s'havia resistit a proporcionar-los els avions Phantom, que estaven en el primer lloc de les seves peticions, per tal de no accentuar el desequilibri en relació amb els seus veïns. Però el novembre de 1968 va acceptar de vendre al govern d'en Yitzhak Rabin 50 avions Phantom, contra l'opinió dels seus assessors.

Aviat, a més, l'Estat d'Israel es va convertir en el principal receptor d'ajut nord-americà. El 2006 es calcula que Israel va rebre en torn de 3.000 milions de dòlars d'ajuda directa (una cinquena part del presupost total nord-americà d'ajuda exterior), la qual cosa ve a significar 555 dòlars per cada ciutadà d'Israel. Els reben, a més, de forma que no hi ha cap mena de control sobre la naturalesa de la seva inversió.

La més greu, però, seria la tercera de les conseqüències: la de convertir Israel en potència ocupant de la totalitat del territori palestí. En Ben Gurion havia dit el 1947 que “no hi podia haver un Estat israelià fort i estable, si només hi havia una majoria jueva del 60 per cent”. Les expulsions de palestins i la immigració en massa van ajudar a mantenir les proporcions al territori d'Israel fins al 1967. Però en el nou territori engrandit per aquestes conquestes la proporció dels palestins és d'entorn del 50 per cent i el seu creixement demogràfic, i la fi de la immigració jueva, fan pensar que aquesta proporció anirà creixent.

Semblaria clar que la solució consisteix a deixar que es constitueixi un Estat palestí a la riba occidental i a Gaza, tot mantenint les regles de neteja ètnica als territoris de 1948, un fet que les Nacions Unides han anat tolerant des de la fundació mateixa de l'Estat d'Israel. Però això no sembla tampoc que avui sigui possible, perquè s'esdevé que, en aquests moments, Israel depèn del proveïment d'aigua que obté de la zona ocupada. Com ha dit l'Ewan Anderson "La riba occidental ha esdevingut una font indispensable d'aigua per a Israel, i es pot dir que aquesta consideració és molt més important que tots els altres factors polítics i estratègics". Va ser també Ben Gurion qui va dir: "Cal que les fonts d'aigua de les quals en depèn el futur d'aquesta terra no estiguin fora de les fronteres de la pàtria jueva".

Com es pot resoldre aquesta qüestió? Una sèrie d'enquestes realitzades el 1998 per un sociòleg israelià mostraven que un 35 per cent dels jueus considerava que havien de seguir controlant els territoris palestins i que, si els seus habitants discrepaven, havien "d'aguantar-se o marxar del país", mentre que un altre 21 per cent afegia que "els àrabs han d'acceptar allò que els jueus decideixin".

Vint anys d'ocupació i de violació sistemàtica per part d'Israel dels drets humans van contribuir a que el 1987 s'iniciés la "Intifada", que marcava l'inici de noves formes de resistència i d'una nova guerra en que les víctimes del terrorisme palestí de la desesperació, magnificades pels mitjans de comunicació occidentals, no guarden proporció amb les del terrorisme d'Estat israelià. Una publicació tan poc favorable a la causa palestina com és *The Economist* ha fet aquest balanç de la violència que es va produir l'any passat: "Durant el transcurs de 2006 (...) les forces israelianes van matar 660 palestins, prop de la meitat dels quals eren pacífics vianants, entre ells 141 nens. En el mateix temps els palestins van matar 17 civils i sis soldats".

La triomfal campanya dels sis dies s'ha convertit així en una guerra que dura des de fa quaranta anys i que, malauradament, no té cap final ni sortida previsible.

Juny de 2007

“És impossible controlar un territori i una població per sempre”

Transcripció de la intervenció de Ferran Izquierdo, professor de Relacions Internacionals a la Universitat Autònoma de Barcelona, en l'acte de presentació del Manifest de Solidaritat amb Palestina, celebrat a l'Ateneu Barcelonès el 5 de juny de 2007.

Salah Jamal

Bé, ara el torn d'en Ferran Izquierdo: professor de Dret Internacional i de Relacions Internacionals a la Universitat Autònoma de Barcelona, especialista en recursos hídrics a l'Orient Proper. Ha elaborat diversos informes sobre els recursos hídrics palestins, aprofitats i explotats per l'Estat d'Israel. Entre els seus llibres hi ha “Per què ha fracassat la pau?”, signat amb l'Ignacio Álvarez-Ossorio. Tu mateix, Ferran.

Ferran Izquierdo

Bona Tarda. Moltes gràcies a la Comunitat i a l'Ateneu per la invitació, per donar-nos una oportunitat d'estar aquí i presentar algunes idees sobre aquest quaranta aniversari. Crec que amb el temps que tenim, el que podem fer és això, presentar algunes idees. Jo començaré amb un salt. Primer parlaré una mica de què és el que va passar fa quaranta anys, molt per sobre, per donar algunes claus, per entendre també què és el que està passant ara com a conseqüència d'aquella invasió de fa quaranta anys. Tant en Salah com el professor Fontana han presentat aquesta enorme superioritat dels israelians sobre els àrabs amb el que es va conèixer com la Guerra dels Sis Dies o la Guerra de Juny. El nom ja ho diu, la Guerra dels Sis Dies ja deixa ben clar de per si aquesta enorme superioritat israeliana. Quan hem de mirar d'on ve aquesta superioritat per la part d'Israel, no només en la Guerra de Juny de 1967, sinó en tota la història de les relacions d'Israel amb els àrabs, jo crec que la referència més immediata que tenim som nosaltres mateixos, és a dir, el

que anomenem Primer Món o món desenvolupat, amb les relacions que estableix amb el Tercer Món o el món no desenvolupat. La superioritat d'Israel ve de la seva modernitat, la superioritat d'Israel ve del fet que Israel forma part del Primer Món, la superioritat d'Israel ve del fet que és una economia completament desenvolupada. Podem fer una comparació molt directa entre Israel i Catalunya, tant en termes demogràfics com econòmics, i fins i tot en termes espaials. I d'aquí la dificultat. Aquesta capacitat que té primer el projecte sionista i després Israel de conquerir i ocupar els altres també té una referència perfectament directa en nosaltres mateixos, que és el colonialisme. Al cap i a la fi, estem davant d'un projecte colonial amb dues dimensions. La primera és la creació de l'Estat d'Israel. El colonialisme per tenir èxit, i això no ho van descobrir els israelians sinó que ho van descobrir altres molt abans, per poder-se mantenir només ho pot fer d'una manera: o sobre el genocidi o sobre la neteja ètnica. L'espai que s'ha de colonitzar, per poder continuar allà, només es pot continuar eliminant la població que hi havia, i això només es pot fer amb un genocidi o amb una neteja ètnica. En el cas de la formació d'Israel estem davant d'una neteja ètnica, la del 1948. La societat israeliana a Palestina ja era una societat desenvolupada envoltada de Tercer Món, envoltada d'unes societats no desenvolupades, a més de tenir un suport britànic, que després seria substituït pel suport nord-americà, com ens ha recordat el professor Fontana, etc. Aquesta superioritat li va permetre colonitzar, i l'any 1948 li va permetre crear un projecte colonial basat en la neteja ètnica. Es va expulsar la major part de la població palestina, que es van convertir en refugiats fins avui en dia i sobre aquell territori va crear Israel.

L'any 1967, però, la situació era diferent. L'any 1967 el projecte colonial va continuar, però l'any 1967 la solució de la neteja ètnica ja no era possible. No era possible agafar aquella població, com l'any 1948, i fer-la fora. El món havia canviat, Nacions Unides havia canviat, l'Assemblea General era una Assemblea General composta de molts que havien sortit de projectes colonials anteriors. I amb el que es va trobar, a partir d'aquell moment, Israel i els governs israelians va ser amb un projecte colonial que, a més d'ocupar un espai, havia de controlar una població. I aquí es va topar amb molts dels problemes que s'havien trobat els projectes colonials anteriorment. És impossible, i tots els projectes colonials que hi ha hagut a la història ho demostren, és impossible controlar un territori i una població per sempre més. Això no vol dir que no pugui durar molt i això no vol dir que no pugui durar decennis i decennis. Estem

parlant del quaranta aniversari i segurament continuarem commemorant altres aniversaris i qui ens diu que no farem les bodes de plata i potser farem altres bodes. Però ara tenien un problema, que dins d'Israel ja s'havia solucionat, l'estabilitat que s'havia aconseguit amb la neteja ètnica, a partir de l'any 1967, ja no era possible. Aquí continuem un procés que porta fins a avui en dia: aquest enorme problema de tirar endavant un projecte colonial, com havien tingut totes les altres potències colonials fins aquell moment, que ha de controlar no només un territori, sinó que a més també ha de controlar la població d'aquest territori.

D'aquí ve el salt avui en dia. Aquest salt que ens porta a les terribles condicions en les quals es manifesta aquesta ocupació. El professor Fontana posava sobre la taula l'informe de *The Economist* de l'any passat. Però és que no és només la revista *The Economist*. Si agafem els informes reiterats, repetits, que es van fent un darrere l'altre, alguns molt bons del Banc Mundial, ens trobem les terribles condicions en què viu la població palestina a conseqüència de l'ocupació. O si ens agafem als informes d'altres agències de Nacions Unides, ens anirem trobant, una i altra vegada, amb les terribles condicions en què viu la població palestina. No només tenim les agències internacionals, sinó que no fa massa la Fundació Alfons Comín va organitzar un cicle de conferències en el qual hi va participar, d'una banda, l'Amira Hass, una periodista israeliana corresponsal als Territoris Palestins i, d'una altra banda, en Mustafá Bargouthi, avui dia encara ministre, si és que se'n pot dir ministre, forma part d'això que jo penso que tampoc no crec que se'n pugui dir govern, que és l'Autoritat Palestina. L'Amira Hass parlava d'un concepte que a mi em va agradar molt: el segrestament del temps i de l'espai de la població palestina i és literalment així. La població palestina, a més dels morts, a més de la terrible por amb què viuen l'amenaça permanent de l'entrada dels tancs, dels bombardejos, etc. tota la població palestina dels Territoris Ocupats viu permanentment sense poder controlar ni el seu temps, ni poder-se moure sobre l'espai en què viuen. Això és la terrible manifestació sobre el territori, sobretot dels checkpoints, dels punts de control militar.

Abans en Salah parlava de Nablús. Jo, l'última vegada que vaig estar a Nablús, si no recordo malament, deu fer tres anys. Si una particularitat té el conflicte als Territoris Palestins és que és molt diferent d'altres: qualsevol de vostès hi podria anar i veure-ho. Ens passaria poques vegades pel cap l'anar a veure què està passant a l'Iraq ara mateix, o

anar a veure què està passant a l'Afganistan, o anar a veure què està passant a Txetxènia, llevat que fóssim algú que hagués de fer un informe o fóssim periodistes molt especialitzats. A Palestina hi pot anar qualsevol. Fins i tot, hi ha una de les organitzacions, la Xarxa d'Enllaç amb Palestina, que organitza també la sessió d'avui, que fa això: facilita la visita als territoris. No només a Israel, evidentment a Israel hi pot anar qualsevol, sinó als territoris. És un primer pas. Hi ha molta gent que ha anat a Israel i molts israelians que han viscut a Israel i no saben, perquè no volen, què és el que està passant als territoris. O saben però no ho volen veure. I fins i tot hi ha molta gent que pot visitar Israel i no fa el pas, que ho pot fer qualsevol, només s'ha de creuar un check-point, cosa que qualsevol estranger ho pot fer sense cap mena de problema i veure quina és la realitat dels palestins, el seu dia a dia. Això que un estranger pot fer sense cap mena de problema (sortir de Jerusalem, passar el primer check-point, que és el que dóna entrada a Ramala i a tot el nord de Cisjordània i després intentar continuar el viatge), per a un palestí es converteix en una aventura que sap quan comença, però mai no sap quan acabarà. Passar un check-point vol dir haver d'agafar un taxi per anar fins allà, perquè no s'hi pot anar amb vehicle propi, en aquell punt del control militar haver de baixar d'aquell taxi, ensenyar els papers com si fos una frontera. Si es té el permís es pot passar, per començar s'ha de tenir el permís. Si es té el permís, es pot passar... si ho decideix l'oficial. A vegades passen els homes, a vegades passen les dones, a vegades passen els nens, a vegades no passa ningú, a vegades s'ha d'esperar durant hores, a vegades es passa sense problema. Es comença i no se sap quan es continuarà. Un cop s'ha passat aquell punt de control, s'ha d'agafar un altre cotxe, un altre taxi, i un palestí haurà d'agafar una carretera separada. D'aquí ve el perquè en el manifest han parlat d'apartheid, aquesta terrible separació d'una població d'una altra. Hi ha una població, la palestina, que no pot tenir accés a unes infraestructures, a uns serveis, a uns recursos perquè estan reservats. En aquest cas, una carretera reservada a les matrícules israelianes. El palestí haurà d'anar per una altra carretera molt pitjor, on es trobarà un altre punt de control militar, aquest mòbil, que tornarà a demanar papers. Pot ser que deixi passar, pot ser que no i després, suposant que hagi pogut arribar, arribarà a un altre check-point fix, una altra frontera, en aquest cas als afores de Nablús, i allà haurà de tornar a ensenyar els papers. A vegades passen, a vegades no, a vegades uns, a vegades uns altres, a vegades hi ha toc de queda i no es pot passar durant dies. I suposant que pugui passar, haurà d'agafar

un altre cotxe per arribar-hi. El que abans era un viatge de mitja hora s'ha convertit en un viatge que se sap quan comença, però no se sap quan acabarà: el segrestament del temps i el segrestament de l'espai, perquè tampoc se sap si es podrà anar fins allà. A vegades no se sap ni si es podrà sortir de casa. A Nablús contenen dies i dies, setmanes i setmanes de toc de queda, setmanes i setmanes de no poder sortir de casa. Una ciutat que teòricament forma part d'allò que està sota l'Autoritat Palestina avui en dia. El segrestament del temps i de l'espai: estem parlant de presoners.

Però, i per acabar, per continuar llançant idees, que és el que em sembla que ens toca fer avui: l'altra idea, que és la pregunta que no es posa als mitjans de comunicació, la pregunta que ens hem plantejat poques vegades des de 1967. Per què hi ha la neteja ètnica l'any 1948? Per què s'ocupa el territori que forma part d'Israel? Jo ho tinc clar. És un projecte per construir un Estat per al poble jueu. Per construir el projecte nacionalista jueu, que és el sionisme, s'havia de fer la neteja ètnica perquè, si no, seria un projecte colonial que fracassaria, com havien fracassat els altres projectes colonials sense una neteja ètnica o sense un genocidi. No estic dient que hi hagi un genocidi, només estic parlant de neteja ètnica, que quedi clar. L'any 1948 estava clar. Però la pregunta és, per què? Per què es continua ocupant i colonitzant? Per què ara mateix continuen arribant colons nous a Cisjordània i Jerusalem Est? Per què es continuen ocupant i colonitzant Cisjordània i Jerusalem Est avui mateix? Fixeu-vos que és una pregunta que a vegades pot semblar evident, i aquí ens treuen el conflicte històric, israelians contra palestins, etc. Ja us ho dic jo d'entrada: els israelians amb els palestins no tenen cap conflicte. Els palestins amb els israelians és molt evident que en tenen un d'enorme. Els han segrestat el temps i l'espai i estan perdent vides humanes. I els israelians també estan perdent vides humanes, menys, però n'estan perdent. Per què? El professor Fontana parlava de l'aigua. La veritat és que vaig fer una tesi i començava la tesi pensant "aquí acabarem la tesi dient que pot ser que hi hagi guerres per l'aigua o que es manté una ocupació per l'aigua." Acabava la tesi en desacord amb el que plantejava el professor Fontana. No es fan guerres per aigua, ni es manté una ocupació per aigua avui en dia. Surt molt més a compte dessalinitzar, surten molt més a compte altres alternatives. I és més, si una cosa ha demostrat Israel és que té poder suficient com per fer la pau i quedar-se l'aigua, que és el que ha fet amb Jordània. Va fer la pau i es va quedar l'aigua.

Així de fàcil. I amb els palestins, que són molt més febles que els jordans, poden fer la pau i quedar-se l'aigua si volen. Podrien fer-ho.

La pregunta és: què surt de valor dels territoris palestins si no tenen res? I ara no vull ofendre els palestins que hi hagi a la sala, però els territoris palestins, Cisjordània i Jerusalem Est, no valen res. No hi ha petroli, no hi ha diamants, no hi ha or. L'aigua... podríem discutir-ho, però és difícil pensar tot aquest esforç d'ocupació, totes aquestes vides, per uns metres cúbics d'aigua. Si no valen res, encara que els pugui estimar molt la seva gent, què és el que surt de valor dels territoris palestins? I aquí una de les conclusions a què arribem en el llibre que comentava abans en Salah és que, el que en surt de valor, no és per als israelians, per a tots els israelians, el que surt de valor, i té molt de valor per a un sector d'israelians, és el mateix conflicte. Fixeu-vos que aquí ens trobem amb una dinàmica (i acabaré presentant la idea que no tenim temps de desenvolupar) molt semblant a la de la fi de la Guerra Freda. Si pensem en la Guerra Freda, entenem que tant als Estats Units com a la Unió Soviètica hi ha uns sectors que hi estan guanyant i molt amb tota la dinàmica de Guerra Freda. N'hi ha alguns de molt evidents: el complex militar-industrial, uns sectors polítics que guanyen vots i control de l'Estat amb el discurs de Guerra Freda, etc. Després, quan s'acaba la Guerra Freda, ens trobem en el cas dels Estats Units, i ara també en el cas de Rússia, amb un esforç enorme per part d'aquests sectors, no dic de tots els nord-americans, perquè hi ha uns nord-americans que hi perden i molt en tot això. Ens trobem amb un esforç enorme, sobretot per a aquests sectors nord-americans, per trobar-se un nou enemic. Després de la Guerra Freda, pensem en els esforços que s'han fet des d'uns sectors d'Estats Units per trobar un enemic que continuï justificant tota aquesta acumulació en mans d'aquests sectors. Ja us ho dic jo ara, si pel que fos, si perquè tots els palestins d'un dia, d'avui per demà, diguessin "Senyors, ens en anem, aquí us quedeu i tot això per a vosaltres", Israel, o uns sectors israelians, continuarien necessitant el conflicte i s'haurien de buscar un nou enemic. Se'l buscarien a l'Iran, se'l buscarien al Líban, se'l buscarien on fos, perquè hi ha sectors d'Israel que, per continuar acumulant, necessiten el conflicte.

Si pensem en el complex militar-industrial, si penséssim en Israel, i amb això acabaré, intenteu pensar en una Catalunya (Israel és molt semblant a Catalunya) en què poguéssim fer aquesta comparació: potències armamentístiques mundials, i diguéssim "els Estats Units, Rússia, França,

Gran Bretanya, la Xina...”, és evident, les cinc del Consell de Seguretat, les cincs grans. Immediatament després, i alguns el posen pel mig, poguéssim dir “i Catalunya”. Estem parlant d’això, que poguéssim posar Catalunya aquí. Intenteu imaginar l’impacte que tindria això, no només en l’economia catalana, no només en la militarització de la societat catalana, sinó també en la política catalana. Ara mateix, perquè no estem parlant només d’acumulació de capital, estem parlant d’acumulació de poder en totes les seves formes, ara mateix tenim en el partit laborista unes primàries, a les quals s’estan presentant un excap d’Estat Major, que és en Barak, i un exalmirall, excap dels serveis secrets israelians. Intenteu imaginar que en les primàries socialistes d’aquí, aquells que es presentessin per ser futurs candidats al govern de la Generalitat fossin un excap d’Estat Major i un exalmirall, i que es criticués l’actual govern, com se l’està criticant, per ser civils, i que miréssim els governs anteriors i hi trobéssim aquest mateix excap d’Estat Major i un munt d’oficials d’alta graduació, no soldats (tots han estat militars). Estem parlant de gent que ha fet la seva carrera d’acumulació de poder a través de l’exèrcit. Ens fariem una reflexió segura: “Tenim un problema greu amb la nostra democràcia”. Què és el que fa que a Israel no només no es facin aquesta reflexió, sinó que diguin “Tenim un problema greu quan tenim un govern amb un primer ministre i un ministre de defensa que són civils”? Intenteu imaginar el que és, només d’entrada, un primer ministre i un ministre de defensa que siguin militars. Doncs no, el problema el tenen quan són civils.

Què és el que justifica tota aquesta acumulació de poder en mans d’aquestes persones? El conflicte. I contra qui competeixen aquests? No competeixen amb els palestins. A les eleccions no es presenten contra els palestins. Quan juguen a borsa, les empreses del capital d’investigació militar o les empreses del complex armamentístic, no juguen contra empreses palestines, juguen contra empreses israelianes. Perquè si n’hi ha uns que guanyen, n’hi ha uns que perden i també són israelians. I estan pagant vides també israelianes per aquesta competició dels uns contra els altres. Israelians contra israelians. I els palestins? Els palestins no són res més que un peó sense poder que es mou en aquest joc. Què tenen els palestins que interessen tant els israelians, un sector d’israelians (perquè uns altres també n’estan pagant el preu, amb vides humanes, amb tres anys de servei militar els homes i dos les dones, amb molts esforços econòmics, etc.)? Què és el que donen els palestins a aquests sectors israelians? La justificació per continuar mantenint tot aquest sistema.

I per acabar ja, en un minut, pel que fa als palestins. I què passa amb els palestins? Aquí jo crec el que han estat aquests setze anys de teòric procés de pau, que són setze anys de fracàs de la possibilitat d'avançar cap a la pau, és una societat palestina més i més feble cada dia. Abans comentava, abans d'entrar, deia "He de tornar als territoris per veure-ho" i em deien "Sí, sí, hi has de tornar perquè canvia dia a dia." I canvia dia a dia a pitjor. Aquesta feblesa de la societat palestina l'estem veient per exemple ara mateix amb una cosa que és nova des de mitjan anys vuitanta: aquests enfrontaments de sectors de palestins entre si, de faccions de palestins entre si, per una lluita pel poder, pel poc poder, perquè ni és un govern, ni és una autoritat i evidentment no és un Estat, pel poc poder que hi ha. I d'on ve aquest enfrontament? De la feblesa de la societat palestina, que fins ara havia imposat a les seves elits: "Primer de tot, ha de ser la resistència contra l'ocupació. I qui no posi primer la resistència contra l'ocupació sortirà perdent, el marginarem, aquestes elits perdran." Des de la primera Intifada havien aconseguit que totes les elits palestines per continuar guanyant, per ser algú, havien de posar per davant la resistència contra l'ocupació. Ara aquesta societat palestina és tan feble que fins i tot permet que les seves elits es barallin entre elles, allò que des de mitjan anys vuitanta no havia permès. I això és també conseqüència de l'ocupació.

“La miopia d’uns i altres és evident”

Transcripció de la intervenció de Joan Roura, periodista, en l’acte de presentació del Manifest de Solidaritat amb Palestina, celebrat a l’Ateneu Barcelonès el 5 de juny de 2007.

Salah Jamal

És una sort tenir aquí a en Joan Roura. És especialista en el conflicte de l’Orient Pròxim. Es va iniciar en el periodisme a Badalona, va treballar a Mundo Diario a Barcelona. Sabeu que és corresponsal i enviat especial de TV3. En el seu bagatge periodístic i cultural hi destaquen guardons com el Premi Badalona de comunicació i l’Ortega i Gasset de periodisme. En Joan Roura és un dels periodistes que més ha trepitjat la zona de Cisjordània i Gaza, no és un periodista de saló, és un periodista que ha estat allà diverses vegades i ha viscut la situació a l’Estat d’Israel, al Líban, a l’Irak, etc. És un periodista de debò.

Joan Roura

Voldria fer una petita reflexió sobre la qüestió del temps en aquest conflicte. Aprofitant que 40 anys, contràriament al que diu el bolero, sí que són alguna cosa, podríem agafar una certa perspectiva i fer-ne una reflexió. Penso que un dels problemes de la irresolubilitat aparent del conflicte entre israelians, jueus i palestins és que es disputa en tots els temps alhora des dels últims 4.000 anys i s’utilitza qualsevol referència temporal al llarg de 4.000 anys per combatre, es belluga des de l’Antic Testament fins a l’actualitat, la construcció del mur, es barreja tot i aleshores és com si es jugués amb un buit temporal que permet el que l’historiador libanès (en Jorge Corn) en diu la màquina de remoure el temps. El conflicte del Proper Orient està constantment en una màquina que remou el temps en un aparent cercle viciós que sembla que no permeti cap solució, i jo

crec que l'exemple més d'actualitat i més paradigmàtic és el del procés de pau, que té molt procés però molt poca pau, és això d'anar creant expectatives, ara el quartet del full de ruta i tornem a començar, primer va ser Abbas, després va ser Hamás i sempre estem en la mateixa situació. Sembla que quan et trobes algú pel carrer, a mi em passa una mica com els homes del temps però versió Pròxim Orient, em diuen que sempre és el mateix i que no té solució i ens han aconseguit transmetre que és una lluita entre fanàtics i que si porten així des del temps de l'Antic Testament és impossible preveure una solució en el decurs dels propers segles. Això impossibilita realment una anàlisi freda, objectivable, perquè entre les parts hi ha dues perspectives temporals diferents. Israel se situa amb un mur al darrera, no és el mur occidental, el Mur de les Lamentacions, sinó un mur d'un passat horrible, cita constantment l'holocaust, l'expulsió dels romans, i això ho utilitzen constantment per fer una escapada cap endavant, normalment conquerint territoris, provocant situacions conflictives en aquella regió, mentre que els àrabs ho veuen absolutament al revés, veuen un present i un futur molt negre i contantment fan referència al passat gloriós. És com si esperessin el retorn del Califat i mentrestant s'asseuen i esperen.

Amb aquests dos enfocaments temporals tan contradictoris és molt difícil que es puguin conjugar aquests dos tempus. La Guerra del 67 el que fa és agreujar aquest punt de tancament. Els àrabs van viure la derrota com una mena de repetició de les Creuades i van decidir seure i esperar que l'Estat d'Israel. Tot i que ja era la segona derrota que patien i la segona pèrdua territorial que patien des del 48, per no esmentar la del 56, van decidir esperar-se a què l'Estat d'Israel es fongués com el regne de Jerusalem dels creuats, el més simptomàtic és la Cimera d'Hartun de l'agost del 1967 quan la Lliga Àrab va decidir els tres famosos NO: no a la pau, no al reconeixement d'Israel, no a la negociació amb Israel. En certa manera, en no utilitzar cap mesura de pressió contra Occident, el principal valedor d'Israel, no utilitzant per exemple l'arma del petroli, van posar la seva sort en mans de la bona voluntat dels països occidentals perquè un dia o un altre s'adonessin de la gran injustícia històrica que s'havia fet amb els àrabs i es desfés aquest malestar històric, esperant que en un futur els anés millor. Israel va fer, òbviament, la lectura contrària, com deia abans. Automàticament van veure en la victòria aclaparadora en sis dies una mena de mandat diví, de legitimació bíblica que allò havia estat gairebé com un miracle. Penseu que Israel, encara que objectivament sigui veritat la seva superioritat militar, per a l'israelià del

carrer hi havia un convenciment manipulat del contrari. Òbviament el primer ministre d'Israel, Levy Shkoll, sabia molt bé que anaven a guanyar la guerra, però l'israelià del carrer tenia el convenciment que feien front a un segon Holocaust, és a dir, que s'anaven a jugar la seva pròpia existència. El fet que en sis dies això es capgirés, molta gent ho va interpretar a Israel com una mena de miracle. Miracle que els donava un mandat per continuar colonitzant Terra Santa. El 48 havia estat el primer capítol, i ara s'aconseguia arribar al Jordà i per fi s'aconseguia tancar el somni sionista.

La miopia d'uns i altres és evident, però potser la més greu, si se'm permet dir-ho, seria la d'Israel. Recordo l'any 1982, en què vaig tenir l'ocasió d'entrevistar un professor d'ètica de la Universitat hebrea de Jerusalem que es deia Yashayahu Liebowitz, que és la persona que millor em va descriure la guerra dels sis dies en molt poques paraules. Ell era un home sionista que havia arribat a Israel als anys 30 fugint de Letònia, per tant no era gens sospitós d'arabisme o de ser antisistema, ni molt menys. Ell deia que la guerra que Israel va guanyar en sis dies la va perdre al setè. Des del primer moment que Israel ha passat a ocupar un altre poble sense possibilitat que aquesta gent ja no pugui fugir més, és a dir, el fet de la dominació física sobre un altre poble i l'anada a la paritat demogràfica, no farà més que podrir els ciments de l'Estat d'Israel. A la vista està que això és exactament així. L'ocupació, si bé ha costat vides, ruïna, drames i tota mena de desastres i desgràcies per als tres milions de palestins, si bé aquest patiment és objectiu, per part d'Israel no hi ha hagut un patiment físic però hi ha hagut una corrosió total del propi Estat. Sense anar més lluny, la guerra d'aquest estiu al Líban va ser la primera vegada en què l'Estat d'Israel no va poder donar aixopluc ni va poder evacuar la seva gent. L'Estat d'Israel estava desfet, no hi havia hagut cap previsió, estaven tan convençuts que anaven a destruir Hezbolà en quinze dies, és a dir, que anaven a repetir una mena de guerra dels sis dies però al sud del Líban, que l'Estat d'Israel no va fer cap previsió d'evacuació de civils, i és veritat que al Líban hi va haver un milió de desplaçats, però és que mig milió d'israelians van fugir del nord i de la zona d'Haifa cap al sud. I sabeu qui els va evacuar majoritàriament? Un multimilionari jueu, que es voldrà presentar segurament a les eleccions, vinculat directament a les màfies russes. L'Estat d'Israel, que havia estat un Estat molt centralitzat, molt socialitzant, ha estat al llarg d'aquests últims 40 anys s'ha anat disgregant, s'ha anat privatitzant fins al punt que realment el nucli central de l'Estat d'Israel avui és l'exèrcit. Per tant, certament, s'ha mort un dels somnis

d'aquell sionisme idealista dels anys 30 fins als anys 40 amb l'ocupació d'un altre poble amb les fronteres del 67. És en aquest context que hem de veure com es perpetua i es va retroalimentant aquest conflicte. Israel, ara reconvertit en la punta de llança de la lluita d'Occident contra el terrorisme islamista arran de l'11 de setembre, continua sent allò del que sempre s'ha volgut dotar com a argumentari existencial allò que l'Ehud Barak deia el cap de pont de la civilització enmig de la selva.

En tant que Israel s'atorgui aquests atributs, molt difícilment podrà ser acceptat entre els seus veïns, perquè en definitiva els àrabs que poden obrir la porta d'Israel a la regió del Pròxim Orient no són altres que els palestins. Sense tancar el conflicte que Israel té amb els palestins, molt difícilment (segons el meu criteri impossible) mai no serà acceptat com un país més en aquella regió. I pel que fa als palestins, continuen caient en l'error de confiar en les mediacions internacionals, en la bona fe de la comunitat internacional, etc. sense prendre consciència que estan molt sols, com sempre, que estan sense absolutament cap suport de cap règim àrab, la majoria dels quals depèn de les subvencions occidentals. El que han de fer és que com abans prenguin consciència de la seva solitud i del formidable que és el seu enemic, de la desproporció de forces entre israelians i palestins, abans podran traçar una estratègia de combat contra l'ocupació. Aquesta estratègia pertoca als palestins dissenyar-la, no som nosaltres qui hem de donar lliçons a ningú. Els palestins van tenir eleccions fa poc, que no van ser acceptades pels països occidentals, una prova més de la solitud i de la diferència de vares de medir a l'hora d'enfocar aquest conflicte. Els palestins haurien d'enfocar clarament un dels dos objectius i alternatives que es poden plantejar: un, plantejar-se la lluita per un Estat binacional perquè veuen impossible la consecució d'un Estat palestí en els territoris ocupats; aquesta és una possibilitat, al meu entendre la més dolorosa i la més costosa en patiments, en vides humanes; o la que sembla més pràctica hores d'ara, que és la que proclama en el manifest que s'ha llegit avui, lluitar per la solució pels dos Estats en base al retorn a les fronteres del 67. Per aconseguir això s'ha de fer el contrari del que han fet els palestins fins ara: no tancar acords de pau com els que va tancar en l'asser Arafat a Oslo, que el va deixar absolutament sense cap argumentari per exigir res a l'Estat d'Israel, punt número ú. Punt número dos, si es vol anar cap a la consecució dels dos Estats, els atacs indiscriminats contra civils fora dels territoris ocupats és una estratègia absolutament errònia, perquè la solució dels dos Estats requereix la conquesta de les mentes i els cors

dels israelians perquè han de compartir la solució. Per tant, una aproximació a aquesta manera per solucionar el conflicte seria el retorn a les estructures civils de què es van dotar els palestins a la primera intifada, la recuperació de la unitat d'acció. Però és clar, per aconseguir això fa falta, òbviament, una unitat d'acció entre les diferents fraccions palestines que ara per ara sembla lluny d'aconseguir-se; en la mesura en què els palestins aconseguixin mirar al futur i assenyalar-se uns objectius fermes, deixin de referir-se al passat, deixin de dividir-se en la manera de trobar una solució al seu problema i,3 sobretot, emprenguin posicions de fermesa per exigir, no negociar, sinó exigir les resolucions de l'ONU, fonamentalment la 242; al contrari, en la mesura en què acceptin negociar sobre les fronteres que l'ONU ja havia establert en la resolució 242, la batalla la continuaran tenint perduda.

Més arguments per a una denúncia legítima

Motius per a prohibir la venda d'armes espanyoles a Israel

Albert Caramés Boada

Escola de Cultura de Pau (UAB)¹

Dir d'entrada que no s'hauria de permetre la venda d'armament a un país com Israel sembla obvi, sobretot si es té en compte que estem parlant d'exportar un tipus de producte que té com a objectiu únic el de causar la mort, a un Estat com l'israelià, on s'està denunciant el conflicte provocat contra Palestina, els atacs perpetrats al Líban, tot això sumat a la constant violació dels drets humans fonamentals. A aquest posicionament de caràcter no violent i pacífic, cal sumar-hi uns arguments tècnics i legals que serveixin per fonamentar aquesta denúncia, els quals fan referència a les característiques del comerç d'armes a l'Estat espanyol, així com el desglossament de les vendes d'armament en els darrers anys a Israel. Més enllà de la denúncia sobre aquesta pràctica, aquest article té també l'objectiu de fer entendre què diem quan es parla de l'incompliment del Codi de Conducta de la Unió Europea o els efectes nocius de la venda d'armes lleugeres.

Situat normalment entre la 15a i la 20a posició, es podria dir que Espanya està en la "segona divisió" del comerç d'armes a nivell mundial (amb l'excepció del 2006, situada en la vuitena, a causa de la venda de dues fragates a Noruega). Tot i això, no sempre seran les quantitats absolutes el que més interès pugui suscitar econòmicament parlant, sinó les destinacions i els productes exportats, per petites que puguin semblar les xifres. Així, les principals denúncies de diverses organitzacions de la societat civil en aquesta matèria han estat la falta de control i transparència. Per exemplificar-ho, només cal tenir en compte que l'organisme governamental que regula les llicències d'exportació d'armes (Junta Interministerial de Material de Defensa y Doble Uso, JIMDDU) s'acull a la

Llei de Secrets Oficials des de l'any 1987. Per això les actes resultants no estan a l'accés públic i les dades sobre les exportacions realitzades surten a la llum amb posterioritat a la seva venda.

Més enllà d'aquest secretisme, cal també fixar-se en els criteris per dirimir on es pot exportar i on no. A més dels "interessos nacionals" que el Govern espanyol defensa en el Projecte de Llei actualment en discussió, el Govern es basa principalment en el seguiment del Codi de Conducta de la Unió Europea en matèria d'exportació de material de defensa. Aquest codi va ser aprovat per aquest organisme europeu l'any 1998 i es basa en l'exposició de vuit criteris jurídicament no vinculants que els Estats membres han de seguir en la política de venda d'armament. Per exemple, no es podran realitzar exportacions a països on hi hagi un conflicte armat, es violin els drets humans o existeixi la possibilitat que siguin desviats a un altre país, entre d'altres:

Criteris del Codi de Conducta de la UE

- 1 Respecte dels compromisos internacionals, particularment les sancions decretades del Consell de Seguretat de Nacions Unides.
- 2 Respecte als drets humans al país de destinació final.
- 3 Situació interna del país, en termes d'existència de tensions o conflictes armats.
- 4 Manteniment de la pau, la seguretat i l'estabilitat regionals.
- 5 Seguretat nacional dels Estats membres i dels seus territoris.
- 6 Comportament del país comprador davant la comunitat internacional (terrorisme, Dret Internacional Humanitari, etc.)
- 7 Existència de risc de desviació o reexportació.
- 8 Compatibilitat de les exportacions d'armes amb la capacitat econòmica y tècnica del país receptor.

Com un es pot imaginar, són diversos els criteris que s'estan violant a l'hora d'exportar armament a aquest país de l'Orient Mitjà. Ja d'entrada, es comprova la violació dels criteris números 3 i 4 (referents a la situació de conflicte armat): el fracàs del procés de pau durant els anys 90 (Procés d'Oslo, 1993-94) va provocar l'esclat de la 2a Intifada l'any 2000, quan Israel qüestionava aquests acords, que suposaven l'autonomia dels territoris palestins. En conseqüència, el criteri número 2 també es veu vulnerat: les violacions en matèria de drets humans, denunciades tant per Nacions Unides, la UE, a més de diverses ONG (Amnistia Internacional i *Human Rights Watch*), es plasmen en les greus conseqüències huma-

nitàries en forma de morts, ferits, generació de refugiats, construcció d'assentaments, demolició de cases o la imposició de controls militars, principalment. En definitiva, deixant de banda la crítica sobre la necessitat d'una major concreció de cadascun dels criteris d'aquest Codi de Conducta i la demanda que aquest passi a ser legalment vinculant pels Estats membres de la UE, sembla quedar clar que per diversos motius s'estan incomplint la meitat dels seus criteris, fet que explicita la magnitud de la denúncia que s'està realitzant.²

Les vendes d'armament espanyol a Israel no han parat d'augmentar des de l'any 1991 i arribaven a un valor mínim d'uns 170.000 milions de pessetes. El contracte més important es va produir el 2004, quan la secció militar d'IZAR (actualment coneguda com a Navantia) va vendre en consorci amb l'empresa nord-americana AFLON dues corbetes militars a Israel per valor d'uns 1.000 milions d'euros. Per la seva banda, Fabricaciones Extremenas (FAEX, pertanyent a Explosivos Alaveses) venia pistoles a Israel. Ja a partir de l'any 2000, tot i que a vegades s'ha assenyalat que el volum de negoci de les exportacions cap a aquest país no és significatiu, hi ha certes xifres destacables. El 2003, les vendes a Israel van superar el milió d'euros, mentre que l'any següent el valor es va reduir fins als 35.000 euros. Les estadístiques oficials del 2005 deixaven veure com les exportacions tornaven a rondar el milió d'euros. Finalment, les estadístiques oficials de l'any passat tornaven a disminuir fins als 440.000 euros.

Vendes d'armes lleugeres a Israel (2001-2006)	
Any	Producte
2001	28.400 euros en cartutxos
2002	34.300 euros en cartutxos per a escopetes i rifles
2003	80.000 euros en revòlvers, pistoles i cartutxos
2004	106.357 euros en armes i cartutxos
2005	176.938 euros en armes i cartutxos
2006	230.158 euros en armes, cartutxos i bombes, coets, torpedes i míssils

Font. Subsecretaria de material de Defensa i de Doble Ús del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme

Com es comprova, més enllà de debatre si són quantitats més o menys elevades, cal posar l'èmfasi en el tipus de productes que s'han exportat: les armes petites i lleugeres, enteses com a aquelles que poden ser

portades per una persona o un vehicle lleuger. Actualment, és el tipus d'armament que causa un major nombre de morts l'any (500.000), a més dels ferits, la discapacitat, el trauma psicològic. A més, entre els efectes indirectes, hi trobem la reducció de l'espai per a la participació democràtica i contribueixen a les violacions dels drets humans i del Dret Internacional Humanitari. Es tracta d'un tipus d'armament fàcil de fabricar, exportar (a nivell mundial no existeix encara cap legislació que reguli les transferències d'aquest tipus d'armament), transportar i utilitzar (al món es calcula que hi ha uns 300.000 menors-soldat que fan servir aquestes armes). En definitiva, la quantitat econòmica no resulta tan important sinó pel producte venut, tant per la seva longevitat (una arma lleugera pot tenir uns 50 anys de vida), l'alt cost humà que provoca i la dificultat de fer un control i seguiment (a nivell mundial, actualment encara no existeix un Tractat Internacional que les reguli, com sí succeeix, per exemple, amb les anomenades armes de destrucció massiva). Tot i això, s'ha de seguir assenyalant els Estats com els màxims culpables de la proliferació descontrolada d'aquestes armes, ja que el 90% de transferències que es donen són d'origen legal.

En definitiva, els successius governs que han autoritzat vendes de material militar cap a aquest país mai no han respost sobre les garanties que es tenen per tal que aquests productes no contribueixin, directament o indirectament, en les violacions dels drets humans en el marc de les contínues escalades de violència a la regió. Els arguments aquí presentats haurien de tenir un pes considerable, ja sigui per una mala aplicació de la legislació existent, tant a nivell nacional com internacional, o bé per la destinació que suposa Israel, així com pel tipus de producte exportat.

NOTES

¹ Agraïxo la col·laboració de la Núria Tomàs, de l'Escola de Cultura de Pau.

² Les dades per a fer la valoració de l'incompliment d'aquest codi estan preses de: Escola de Cultura de Pau; *Alerta 2007! Informe sobre conflictos, derechos humanos y construcción de paz*, editorial Icaria, 2007.

Perfil de gènere del conflicte a la Palestina ocupada

Àngels Martínez i Castells¹
Professora de Política Econòmica de la UB

Introducció

Tots i cadascun dels aspectes del conflicte entre Israel i Palestina han afectat les dones palestines en els Territoris Ocupats de Palestina. Aquestes dones s'han implicat de forma activa tant en les protestes com en la construcció de la pau –com a mínim des d'abans que esclatés la Guerra Àrab-Israeliana de 1948-49. Milions de dones palestines, juntament amb les seves famílies, van perdre les seves possessions i van haver de desplaçar-se després de la creació de l'Estat d'Israel. Les estratègies que les dones palestines han desenvolupat per fer front als trencaments provocats pel conflicte i la lluita nacional per aconseguir un Estat propi han suposat responsabilitats addicionals i els han obert expectatives de vida força diferents. La família extensa s'ha trencat i s'han obert espais perquè les dones reconfigurin el seu paper amb una família molt més petita, que representa una responsabilitat més gran a l'hora de prendre decisions. En la lluita d'alliberament nacional s'ha encoratjat la participació de les dones des de les manifestacions estudiantils de mitjans dels anys 1970 fins ara. Les dones palestines de totes les edats i classes socials van desafiar el seu paper de gènere socialment definit i van començar a participar en política, amb durs enfrontaments amb l'Exèrcit d'Israel. Es van fer visibles en les manifestacions i es van organitzar en els serveis socials, tant si estaven a Egipte com a Jordània, al mateix Israel o en l'Autoritat Palestina.

Centenars de dones han mort o han estat greument ferides. No necessàriament participaven en les lluites o la Intifada... poden morir o ser ferides anant o tornant de la feina, intentant creuar els punts de control, o quan se'ls neguen serveis mèdics o una ambulància, o víctimes del foc creuat quan els israelians assassinen líders palestins, o potser cauen en un bombardeig, a casa². Han perdut els companys, els fills, els germans o els pares, morts o exiliats buscant feina. Així, les dones són responsables de la meitat de totes les famílies refugiades³, amb un increment

de la pobresa que acompanya la violència, els tocs de queda i les polítiques d'apartheid. La demolició de cases, l'apropiació de les terres i altres mesures preses per l'exèrcit d'Israel en nom d'una suposada seguretat, han tingut un impacte sever en la salut física i psicològica de les dones, el seu procés d'ensenyament i formació, seguretat econòmica i accés als serveis bàsics. Tanmateix, les dones palestines segueixen donant suport amb el seu activisme i segueixen lluitant per la pau en les seves comunitats i en col·laboració amb dones jueves que pensen de la mateixa manera⁴.

Característiques de les dones palestines

Les dones palestines tenen més oportunitats que moltes altres dones del món àrab per formar part del mercat laboral, votar i participar en política, i ser visibles i actives en la societat civil, però la situació política en què viuen no pot compensar aquests avenços socials. Les dones palestines no sols prenen part en la lluita nacional contra l'ocupació d'Israel, sinó que també utilitzen les seves xarxes per comunicar-se entre elles i fer front a les forces ocupants quan intenten pegar o detenir joves, normalment a plena nit. S'entrenen en primeres ajudes i donen programes innovadors de formació per mitigar els efectes dels tancaments d'escoles.

Durant la primera Intifada, les dones palestines van protagonitzar el boicot del 1987 contra els productes d'Israel a la Franja de Gaza i a Cisjordània. Amb la finalitat que el boicot pogués tenir èxit van començar a produir productes propis, com ara pa, formatge i pernil, i a fer horts i jardins comunitaris, de manera que creaven una infraestructura de base per a l'economia domèstica palestina que creixia en la mateixa mesura que el boicot⁵.

La comunitat palestina va acceptar bé la implicació política de les dones a la primera Intifada en la mesura que els homes no hi eren presents i l'activitat de les dones es considerava un signe de lleialtat cap a la família del company i la lluita nacional. Però també hi van participar les dones no casades, i el resultat és que es van alleugerir les restriccions tradicionals sobre les dones alhora que elles podien escollir una àmplia gamma d'activitats⁶.

L'estudi de Kuttab i Bargouti, *The Impact of Armed Conflict on Palestinian Women*, explica que en la lluita contra l'ocupació moltes dones

han estat arrestades per les forces israelianes per motius polítics. Diuen: “se les ha mantingudes aïllades, se les ha obligat a donar a llum en les seves cel·les, se les ha torturat, se les ha amenaçat i s’ha abusat d’elles sexualment” i més endavant explica que han estat sotmeses a condicions d’extrema brutalitat i violència, privades dels seus drets a ser tractades segons els acords internacionals, com a presoneres polítiques. Durant la segona Intifada es va prohibir el personal de la UNIFEM d’entrar a la regió, impeding poder ajudar i donar recursos a les dones palestines. En base a l’informe d’octubre del 2004 del Comitè per a l’Exercici dels Drets Inalienables del Poble Palestí, hi havia unes 100 dones i noies entre els 7.000 palestins empresonats a Israel⁷. A finals d’aquest any ja eren 120 les dones palestines empresonades, 17 de les quals eren mares i dues van donar a llum mentre estaven a la presó. En base a l’informe d’Amnistia Internacional de març del 2005 *Israel and the Occupied Territories: Conflict, occupation and patriarchy: Women carry the burden*, les dones palestines expliquen que durant els interrogatoris en els centres de detenció israelians han estat “colpejades, bufetejades, han rebut cops de puny, se les ha lligades a una cadira en posicions inconfortables amb els interrogadors masculins molt a prop d’elles, fregant-se contra elles, amb un clar intent d’intimidar-les i fer-les sentir incòmodes”⁸.

Segons aquest mateix informe d’Amnistia Internacional, l’impacte del conflicte, juntament amb l’ocupació de les seves terres i la cultura patriarcal, es va agreujar amb els tocs de queda i el confinament i va perjudicar l’accés de les dones a un treball remunerat, a centres de salut i a instal·lacions d’ensenyament. Una conseqüència addicional i menys visible va ser que els homes van incrementar el seu poder per controlar els moviments de les dones, encara que en molts casos s’al·legava com a motiu per a fer-ho el desig de protegir.

El 9 de novembre del 2000, hi havia dues dones palestines entre les primeres víctimes dels assassinats programats de la policia israeliana. Van ser assassinades per un míssil anti-tanc disparat des d’un helicòpter Apache. Durant la segona Intifada, les forces israelianes han coaccionat persones civils palestines entre les quals hi ha dones i noies, posant en perill la seva vida en convertir-les en objectius humans protegint soldats o utilitzant-les com a hostatges. En la demolició de les cases que el Tribunal Suprem Israelià va aprovar el març del 2002 les dones, junt amb els homes i els seus fills i filles, van quedar sota la runa per l’actuació

dels bulldòzers, i el mes de març del 2003 la pacifista Rachel Corrie va ser aixafada per un bulldòzer quan intentava evitar la demolició d'una casa palestina⁹.

Durant la segona Intifada un nombre cada vegada més gran de dones palestines va començar a rebre entrenament per convertir-se en bombes humanes suïcides. Segons un informe sobre Hamas, el suïcidi de la primera dona va ser el 14 de gener del 2004, en el control d'Erez. Israel va reaccionar dient que a partir d'aleshores tractaria les dones palestines de manera més estricta.

Participació política

Quan Israel va ocupar Gaza i Cisjordània el 1967, les dones palestines de les terres ocupades van accedir al dret de vot i van poder presentar-se com a candidates a les eleccions municipals, tot i que van ser prohibides aquell mateix any. El 20 de gener del 1996, a les eleccions legislatives de Palestina, es van presentar com a candidates 20 dones (14 a la Franja de Gaza) i cinc van aconseguir escons representant Jerusalem (1), Nablus (1), Deir al-Balah (1) i la ciutat de Gaza (2). Els vots dels homes van ser més nombrosos que els vots de les dones en general (57% i 43%, respectivament). Però aquesta distància es va escurçar en els camps de refugiats (54% i 46%) i es va ampliar en les àrees rurals, on les dones tot just van arribar al 40%. Però van votar més dones que homes amb nivells baixos d'ensenyament i també entre els 18 i els 25 anys.

Segons la Societat de Dones Treballadores Palestines pel Desenvolupament, la representació de les dones en la presa de decisions a tots els nivells ha estat mínima des de l'establiment de l'Autoritat Nacional Palestina¹⁰, amb menys del 10% de càrrecs de responsabilitat. Tan sols dues dones han format part del govern d'Ahmed Qureia, i precisament en la conselleria de dones i en afers socials. En el govern d'emergència de Qureia no hi havia cap dona, i tan sols una va formar part del govern de curta durada d'en Mahmoud Abbas: Intisar Al-Wazir (Um Jihad), a Assumptes Socials, des d'abril fins a setembre del 2003. Des del 1965, les mesures per millorar la implicació política de les dones palestines i la seva representació s'han anat deixant per a una "fase posterior" de la lluita d'alliberament nacional i contra l'ocupació, i aquesta actitud ha estat present en tot l'espectre polític i en totes les faccions polítiques¹¹.

El 23 de desembre del 2004 es van celebrar eleccions municipals a Cisjordània. 887 candidats es van presentar per a 306 escons, i 139 eren dones. Després de la mort d'en Yasser Arafat l'11 de novembre del 2004, es van celebrar el 9 de gener del 2005 les segones eleccions presidencials de l'Autoritat Palestina. En Mahmoud Abbas va guanyar amb el 62,5% dels vots. Una setmana abans que s'acabés el registre de votants es van inscriure 507.527 dones (46% del total) i, a més, també un 46% de les persones votants registrades tenien entre 17 i 30 anys¹².

Malgrat la seva creixent implicació, ni a la majoria dels acords de pau ni en els documents del procés de pau, les dones són esmentades.

Dones refugiades i impacte humanitari

Pel que fa a l'impacte humanitari, i en paraules de la Nahla Abdo, una investigació duta a terme en els camps de refugiats, especialment a Gaza, ha posat de relleu que les dones i noies refugiades són objecte d'un increment de la violència domèstica física, mental, psicològica, incloent l'incest i la violació. Aquest increment és a causa d'una combinació de factors entre els quals hi figuren les dificultats econòmiques, la superpoblació dels camps, la frustració social i la degradació moral entre les persones refugiades¹³.

Durant la segona Intifada, la vida familiar a Palestina s'ha vist seriosament trasbalsada per les demolicions de cases i la necessitat de cercar nous llocs per viure i fugir dels bombarders¹⁴. S'han posat moltes més dificultats a les parelles que tenien documents d'identificació diferents. El juliol del 2003, Israel va complicar encara més el procés prohibint la unificació de famílies si una part de la parella tenia passaport israelià i l'altra residia en els territoris ocupats. A més, la llei es va dictar de forma retroactiva i milers de parelles que vivien a Israel van ser obligades a separar-se o a abandonar Israel. Les dones palestines dels territoris ocupats que s'havien casat amb homes israelians havien de marxar amb la seva parella o separar-se i deixar els seus fills. 1.240 persones palestines es van quedar sense cases quan es van demolir els habitatges de 249 famílies en un raid de dos dies en el camp de refugiats de Rafah, a la Franja de Gaza, l'octubre del 2003, arribant a 7.523 el nombre total de palestins sense casa a Rafah (al marge dels 11.987 de tota la Franja de Gaza) des del començament de la segona Intifada. El maig del 2004, els militars israelians van demolir 131 edificis d'habitatges a

la Franja de Gaza, i en els dies següents encara 60 cases més, arribant a 2.197 el nombre de dones, homes i nens que es van quedar sense llar en el mes de maig del 2004, que s'havien de sumar als gairebé 19.000 que havien perdut la seva des de setembre del 2003. En John Dugard, de la Comissió de Drets Humans, opina que la demolició dels habitatges "constitueix una violació de les lleis humanitàries internacionals i constitueix crims de guerra contemplats per l'Article 147 de la Convenció de Ginebra pel que fa a la Protecció de Persones Civils en Temps de Guerra..."¹⁵. El febrer del 2005, l'enviada especial per avaluar la violència contra les dones va observar que la violència domèstica s'havia incrementat abans i durant les demolicions, i feia la següent anàlisi: "A més de la violència domèstica, la demolició de les cases afecta de manera especial les responsabilitats de les dones palestines en la mesura que són elles les que mantenen la vida a l'esfera domèstica. Tant si treballen fora de la llar com si no, dediquen una part significativa del seu temps i energia a les tasques de la casa. Mentre que els homes i els infants poden passar molt de temps fora de casa, la llar és l'únic refugi de les dones palestines. Quan la llar ha estat destruïda, no sols s'han deixat les dones sense cap lloc de pertinença, sinó que molt sovint assumeixen la responsabilitat de reconstruir la casa i fer front als inconvenients d'haver-se de traslladar a un altre lloc amb la seva família"¹⁶.

Alimentació i aigua

Durant la primera Intifada, la contaminació i degradació del medi en els territoris ocupats va arribar a proporcions de crisi a la Franja de Gaza i va representar una amenaça molt seriosa per a la població. Les dones es van veure especialment afectades per les pèssimes condicions i l'escassetat d'aigua potable, ja que són elles les que preparen els aliments i són en gran mesura les responsables de la higiene¹⁷. Les dades de l'any 2000 indiquen que un 40% de les adolescents patien d'alguna forma de malnutrició o anèmia, i d'estrès psicològic i social¹⁸.

Un estudi del 2002 de la Johns Hopkins University i l'Al Quds University va determinar que el 13,3% de la població de Gaza patia malnutrició aguda, amb un nivell similar al de Zimbabwe (13%) i la República Democràtica del Congo (13,9%). La malnutrició afecta de manera desproporcionada els infants i les dones. De fet, des de l'escalada de la violència del 2000, la malnutrició crònica i aguda entre els infants de menys de

cinc anys s'ha incrementat de manera espectacular, passant del 7,5% al 30% (la crònica) i del 2,5% al 21% (l'aguda). Segons les mateixes fonts, el 45% dels infants de menys de cinc anys i el 48% de les dones en edat fèrtil pateixen formes lleus o moderades d'anèmia¹⁹.

Salut psicosocial

En Pierre Poupard, enviat especial de la UNICEF a Cisjordània i Franja de Gaza, va informar que tots els infants palestins estaven exposats a un increment d'estrès psicològic des del ressorgiment de la violència l'any 2000. Els estudis fets van demostrar que les nenes entre 5 i 14 anys, els infants dels camps de refugiats i els infants pobres eren els més vulnerables. Les formes més comunes d'estrès psicològic eren la por i problemes de son, així com símptomes psicossomàtics com mals de cap i d'estómac²⁰. Per la seva banda, un informe del 2001 sobre l'impacte de les mesures de seguretat israelianes sobre el benestar de les dones palestines denunciaven que més de la meitat de les dones estudiades patien atacs de pànic, que una tercera part deien que pensaven "massa" en la mort, i un 46% explicaven sentiments de desesperació i frustració. En tant que un 29% deia que tenia por i havia patit crisis nervioses. Segons un estudi de la Bir Ziet University, en un 87% de les 764 famílies estudiades s'havien descobert problemes psicològics en un o més membres de la família²¹.

Ja des del 1994 un estudi de l'UNCTAD denunciava que la frustració, les carències emocionals, les humiliacions físiques i psicològiques i la destrucció de la imatge paterna havia provocat un increment de la psicopatologia, amb desordres de la personalitat i delinqüència entre nens i adolescents palestins. Les mares van haver d'assumir noves responsabilitats per a les que no estaven preparades. Més endavant, un informe del 2001 sobre 401 llars palestines dels territoris ocupats posava de manifest que en el 37% hi vivia una persona ferida, que en molts casos era un fill o el marit, essent la principal cuidadora l'esposa o la mare. Cada dia dedicaven una mitjana de 10 hores a tenir cura de la persona ferida, incrementant-se, per tant, no només el treball de les dones de forma desproporcionada, sinó també el seu estrès físic i psicològic. En aquest mateix estudi es demostrava que en el 50% de les famílies hi havia casos de malaltia mental o física com a resultat del conflicte, i que les més afectades per les malalties mentals eren precisament les dones²².

Serveis de salut

El sector de salut a Palestina ha patit una forta davallada durant els anys d'ocupació israeliana, i ni tan sols es poder fer estudis per valorar les necessitats de salut dels palestins i palestines a fi de millorar el sistema. Tampoc es troben estadístiques ni informació rellevant sobre la salut de les dones, des de la salut mental dins els serveis reproductius, l'avortament o la infertilitat, ni els controls preventius mitjançant mamografies o exploracions de l'úter. Des del començament de la segona Intifada, els tancaments i els tocs de queda han deteriorat encara més els serveis de salut de Palestina, com també va succeir durant la primera Intifada. El Ministre de Salut de Palestina ha observat que les seves instal·lacions operaven tan sols al 30% de la seva capacitat. La Societat de la Lluna Creixent Palestina informava que 25 de les 121 ambulàncies havien estat espatllades i s'havia tardat molt temps a reparar-les. Per altra banda, podien tardar de sis a vuit hores per arribar als hospitals, si és que ho aconseguien. L'organització de Drets Humans israeliana B'Tselem denuncia que, com a resultat, es nega a la població palestina dels territoris ocupats l'accés a tractaments necessaris de llarga durada com la diàlisi, la quimioteràpia o el control de la diabetis. Dones i noies palestines (també nois i homes) han mort de causes normalment evitables per trobar-se amb retards o bloqueigs en els punts de control i que han impedit arribar a temps als hospitals. Els infants són els que pateixen més riscos, ja que les restriccions han impedit el tractament de complicacions prenatales.

B'Tselem ha publicat nombrosos testimonis de dones i homes palestins a qui s'ha violat els drets de tractament mèdic per les restriccions a la mobilitat²³. Durant els primers quatre mesos de la segona Intifada la mortalitat en néixer va incrementar-se en un 58% en relació al mateix període de l'any anterior. Les dones embarassades dels territoris ocupats estan exposades a fets traumàtics per a elles i els fetus, com la inhalació de gasos, els bombardejos o els trets. En estimacions del Ministre de Salut palestí, els naixements amb suport de personal sanitari van disminuir del 97,4% del 2000, al 67% el 2002. Els parts a casa es van incrementar, en canvi, del 3% al 30% en el mateix període, de la mateixa manera que ho va fer la mortalitat dels nadons i de les mares. El Ministeri de Salut va reaccionar començant a formar llevadores acreditades per assistir els naixements a casa.

Impacte sobre els Drets Humans

Les investigacions fetes durant la primera Intifada pel Women's Centre for Legal Aid and Counselling va descobrir que els "crims d'honor" s'han incrementat a la societat palestina. La legislació existent es considera molt poc efectiva per perseguir els assassins que cometen aquests delictes "d'honor"²⁴.

Des d'agost del 1994, organitzacions dels drets humans i organitzacions de dones palestines van publicar una "Carta de les Dones" perquè la Constitució de l'Autoritat Nacional palestina garantís els drets econòmics, socials i polítics de les dones, i aconseguir la igualtat plena entre homes i dones davant la llei. Tanmateix, la Carta no entrava en les lleis de família i de condició personal de les dones. Des de l'establiment de l'Autoritat Palestina, les feministes han aconseguit abolir algunes de les lleis discriminatòries cap a les dones, incloent-ne una de ben curiosa que exigia que les dones conductores haguessin d'anar acompanyades per un guardià²⁵.

Drets i seguretat econòmica. Llars sota responsabilitat de les dones

Des de 1948, les dones palestines van començar a vendre les seves joies i objectes d'or a mida que havien d'anar aconseguint millors condicions per a les seves famílies a l'exili. També van començar a cercar un treball remunerat, especialment cosint i rentant roba, per augmentar els recursos familiars²⁶.

L'absència d'homes a les famílies per detenció, expulsió i deportació, migració voluntària en recerca d'ocupació, presó o mort durant les llargues dècades de conflicte israelopalestí, ha produït que un gran nombre de llars palestines estiguin sota la responsabilitat de dones palestines. Aquesta situació va empitjorar durant la primera Intifada, quan milers d'homes van ser detinguts en arrestos en massa. En els camps de refugiats, el nombre de famílies sota la responsabilitat de dones sempre ha estat molt alt i l'any 2003, entre un 43 a un 52% depenien de dones.

Les llars encapçalades per dones, especialment vídues, han estat especialment vulnerables a la pobresa ja que tradicionalment eren els homes els que aportaven les rendes a la llar, i moltes vegades les dones perdien oportunitats de treball per manca d'ensenyament, de formació o expe-

riència, però també per restriccions socioculturals sobre la seva llibertat de moviments. Les pressions socials i legals, així com la incapacitat per pensar en opcions alternatives, ha obligat força vegades les dones soles i els seus fills a tornar a la casa els seus pares i renunciar, per tant, a la seva autonomia²⁷. Així, moltes dones que volen mantenir la seva autonomia pensen que el treball assalariat, la formació i l'ensenyament són les millors maneres d'aconseguir fer front i millorar la seva situació, encara que bona part de les mateixes dones que volen seguir sent autònomes no saben quin tipus de coneixements necessiten tenir o aprendre per poder entrar a formar part del mercat de treball²⁸.

Tanmateix, pel que fa als nivells salarials, el Director General de l'OIT va informar el maig de 2003 que l'any anterior el 60% de la població dels territoris ocupats (1,94 milions de persones) vivien amb una renda inferior als 2,15 dòlars diaris. Les famílies monoparentals es van veure afectades de forma desproporcionada per l'increment de la pobresa. L'Oficina Central d'Estadística de Palestina va estudiar a finals dels anys noranta que les famílies encapçalades per una dona representaven el 9% de totes les llars palestines, però en canvi significaven el 12% de llars pobres. A més, les taxes de pobresa i de pobresa extrema eren més altes en les llars encapçalades per dones (26 i 17% respectivament) que les que encapçalaven homes (20 i 12%)²⁹. A més, a partir de la segona Intifada la posició socioeconòmica de les dones palestines ha empitjorat de forma significativa pel menor accés a recursos, a oportunitats de millorar la seva situació amb ensenyament o treball remunerat. Al mateix temps, s'ha incrementat la seva responsabilitat i el seu paper a la llar, ja que els homes i els nens passaven més temps a casa per l'increment de l'atur, el tancament d'escoles i els períodes de toc de queda. Les dones van haver de desenvolupar estratègies per poder fer front a la situació alhora que donaven suport físic i emocional als seus fills i filles i ajuda financera a tota la família³⁰.

Segons un informe de febrer del 2005 sobre violència contra les dones, un 67% de les vídues tenen entre 18 i 30 anys. Aquestes mateixes vídues van declarar que "fins i tot com a dones de màrtirs –fet que els ha fet guanyar un status de respecte davant la seva comunitat– no es poden sentir mai lliures en una comunitat patriarcal conservadora. S'han oblidat que eren dones i es veuen a si mateixes només com a mares amb l'obligació primordial d'assegurar queviures per a la seva família"³¹.

Ocupació

En el darrer apartat d'aquest treball val la pena fer un repàs dels problemes d'ocupació de les dones palestines. Després del 1967, desenes de milers d'homes van començar a treballar com a jornalers a Israel mentre que molts d'altres emigraven per trobar una feina al Golf Pèrsic. En la seva absència, i com ja s'ha comentat, les dones van fer-se càrrec del paper tradicional de l'home a la casa però també van entrar en el mercat de treball. Tanmateix, els treballs que podien trobar significaven un estrès considerable ja que molt sovint eren de tipus temporer i s'afegien a les responsabilitats a la llar³². En aquest sentit, són nombroses les ONG que ofereixen formació i coneixements professionals i també microcrèdits a les dones palestines perquè puguin assegurar una subsistència a les seves famílies si se n'han d'encarregar, o poder aportar una renda suplementària o principal a la família, ateses les altes taxes d'atur masculí. A més, durant la segona Intifada i el declivi econòmic que va provocar, les microempreses de les dones han patit pressions molt fortes, de manera similar a com s'han vist afectades la resta de negocis de la comunitat palestina. Les dones han tingut cada vegada més problemes per fer front al retorn dels préstecs o microcrèdits que se'ls van concedir³³.

Entre setembre de 2002 i octubre de 2003, l'atur als territoris ocupats es va triplicar i la pobresa va afectar dues terceres parts de la població. Un nombre constant de dones va entrar a l'economia informal obligades per la pobresa cada vegada més gran de la família i la duresa de la situació³⁴.

Centenars de famílies que vivien del camp van perdre el seu mitjà de vida en no poder cultivar les seves terres pels tocs de queda locals, els tancaments i els punts de control. L'octubre de 2003 hi havia uns 140 punts de control al Cisjordània i de 25 a 30 a la Franja de Gaza. Les dones es van veure especialment i negativament afectades per la caiguda del sector agrícola, que constituïa una font vital d'ingressos. La proporció de dones actives en el mercat de treball va caure del 13,9% del tercer trimestre del 2000 al 11,6% en el primer trimestre del 2003 i també el sector de treball informal, on les dones eren cada vegada més i més nombroses, es va veure afectat de manera negativa per la crisi econòmica.

Una de les conseqüències de la construcció del mur de separació va ser que els negocis de costura del nord del Cisjordània que eren propietat de ciutadans palestins que vivien a Israel van haver de tancar. Aquests tallers donaven feina a centenars de dones, la meitat de les quals va perdre la seva feina. Altres dones van haver d'entrar de forma il·legal en els tallers en plena nit per evitar les dificultats imposades al desplaçament de persones a conseqüència de la creació del mur³⁵.

Amnistia Internacional, en el seu informe de març del 2005 *Israel and the Occupied Territories: Conflict, occupation and patriarchy: Women carry the burden*, denunciava que les dones obligades a vendre la seva força de treball com a resultat de l'increment de l'atur i la pobresa als territoris ocupats estaven exposades a greus riscos de vulneració dels seus drets, caient en mans d'empresaris explotadors i abusius. A més, es veien obligades a treballar en feines no segures que les posaven en perill. Per exemple, enviar una dona a treballar en una instal·lació israeliana pot ser una necessitat econòmica, però també pot implicar que la dona sigui objecte de censura (o pitjor) per part de la seva pròpia comunitat, que la pot considerar traïdora o col·laboracionista³⁶.

Per altra banda, la confiscació de les terres agrícoles palestines i les ocupacions israelianes han incrementat la inestabilitat dels treballadors i treballadores de Palestina, i l'agricultura ha deixat de ser una forma segura d'obtenció de rendes, impulsant homes i dones a un mercat de treball insegur que es trobava dins Israel fins als recents tancaments de territoris. Pel que fa en especial a les dones pageses, cada vegada més es veuen obligades a vendre en els seus pobles el que abans era el producte d'una agricultura i cria d'animals de granja per a la pròpia subsistència.³⁷ La situació, doncs, de les dones palestines, que s'ajuden amb nombroses xarxes i organitzacions, també sindicals, pot millorar amb la victòria de la seva nació i una pau justa amb Israel, però també amb millores substancials en el món del treball i l'aprofundiment de la democràcia a la societat i a les seves llars.

NOTES

¹ Aquest treball és gràcies a la magnífica i exhaustiva informació que es pot trobar a UNIFEM, a la pàgina <http://www.womenwarpeace.org/opt/opt.htm>. Es tracta de fet d'un informe en anglès de 77 pàgines i més de 300 notes. El meu treball ha estat, doncs, de selecció, resum i traducció. Recomano sincerament a les persones interessades la consulta de l'original i el seguiment que UNIFEM fa de la situació de les dones palestines.

La referència completa d'aquest treball és UNIFEM, <http://www.womenwarpeace.org/opt/opt.htm>

² Kuttab, Eileen and Riham Bargouti, The Impact of Armed Conflict on Palestinian Women, report prepared for UNIFEM and UNDP-PPAP, April 2002, p. 15, <http://www.womenwarpeace.org/opt/docs/UNIFEMSTUDYFINALApril2002.pdf>

Commission on the Status of Women, Situation of and Assistance to Palestinian Women, Report of the Secretary-General, E/CN.6/2003/3, 27 December 2002

³ UNRWA, <http://www.un.org/esa/documents/esc/cn6/1994/1994--6en.htm>

⁴ Palestinian Central Bureau of Statistics (PCBS), Gender Statistics, <http://www.pcbs.org/inside/selcts.htm>

⁵ Jennifer Plyler, "Palestinian Women's Political Participation: An Interview with Hanadi Loubani," Women's Human Rights Net, November 2003, <http://www.whrnet.org/docs/interview-loubani-0311.html>

⁶ Report of the Committee on the Exercise of the Inalienable Rights of the Palestinian People, General Assembly, Official Records, Fifty-ninth Session, Supplement No. 36 (A/59/35), 8 October 2004, http://www.womenwarpeace.org/opt/docs/rpt_inalienablerights_8oct04.pdf

⁷ Amnesty International, "Israel and the Occupied Territories – Conflict, occupation and patriarchy: Women carry the burden," 31 March 2005, <http://web.amnesty.org/library/index/engmde150162005>

⁸ Halileh, Samia, "Effects of Israel's 'Operation Defensive Shield' on Palestinian Children Living in the West Bank," 29 June 2002, <http://www.redress.btinternet.co.uk/shalileh.htm>
UNRWA Press Release HQ/G/05/2003, "House Demolitions Hit 12,700 in West Bank and Gaza Strip," 7 May 2003, <http://www.un.org/unrwa/news/releases/pr-2003/hqg05-03.pdf>

⁹ Palestinian Working Women Society for Development, "PWWS Experience in Shadow Councils," <http://www.pwwsd.org/archives/shadow1.html>

¹⁰ Women's Center for Legal Aid and Counselling, A Gap Analysis Report on the Status of Palestinian Women, 1999/2000, <http://www.wclac.org/cedawengeditedfinal.htm>

¹¹ Central Elections Commission – Palestine, "46% of Registered Voters are Youths, 46% are Women."

¹² Abdo, Nahla, "Engendering Compensation: Making Refugee Women Count!", Prepared for the Expert and Advisory Services Fund International Development Research Centre, Palestinian Refugee ResearchNet, March 2000, http://www.arts.mcgill.ca/mepp/new_prrn/research/papers/abdo_06.htm

¹³ Kuttab, Eileen and Riham Bargouti, The Impact of Armed Conflict on Palestinian Women, report prepared for UNIFEM and UNDP-PPAP, April 2002, p. 5, <http://www.womenwarpeace.org/opt/docs/UNIFEMSTUDYFINALApril2002.pdf>

- ¹⁴ “Special Rapporteur on Occupied Territories ‘Horrified at Israeli Action in Gaza,” UN Press Release HR/4760, 19 May 2004, last accessed 21 May 2004, <http://www.un.org/News/Press/docs/2004/hr4760.doc.htm>
- ¹⁵ Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences, Addendum: Mission to Occupied Palestinian Territory, 2 February 2005, E/CN.4/2005/72/ADD.4, http://www.womenwarpeace.org/opt/docs/srapvaw_2feb05.pdf
- ¹⁶ Commission on the Status of Women, Situation of and Assistance to Palestinian Women, Note by the Secretary-General, E/CN.6/1994/6, 28 February 1994, <http://www.un.org/esa/documents/esc/cn6/1994/1994-6en.htm>
- ¹⁷ Women’s Center for Legal Aid and Counseling, A Gap Analysis Report on the Status of Palestinian Women (summary), <http://www.wclac.org/cedawengeditedfinal.htm>
- ¹⁸ Miftah.org, “Fact Sheet: Palestinian Humanitarian Disaster,” (by U.S. Agency for International Development, 10 July 2002), <http://www.miftah.org/Display.cfm?DocId=868&CategoryId=4>
- ¹⁹ Commission on Human Rights, Sixtieth session, “Report by the Special Rapporteur, Jean Ziegler: Addendum Mission to the Occupied Palestinian Territories,” E/CN.4/2004/10/Add.2, 31 October 2003, last accessed 21 May 2004, <http://www.unhcr.ch/pdf/chr60/10add2AV.pdf>
- ²⁰ UNICEF, Press Release: “UNICEF Concerned About the Impact of Violence on Palestinian and Israeli Children,” 15 November 2001, <http://www.unicef.org/newsline/01pr87.htm>
- ²¹ Miftah.org, “Fact Sheet: Palestinian Humanitarian Disaster,” (by U.S. Agency for International Development, 10 July 2002), <http://www.miftah.org/Display.cfm?DocId=868&CategoryId=4>
- ²² Kuttab, Eileen and Riham Bargouti, The Impact of Armed Conflict on Palestinian Women, report prepared for UNIFEM and UNDP-PPAP, April 2002, p 6, <http://www.womenwarpeace.org/opt/docs/UNIFEMSTUDYFINALApril2002.pdf>
- ²³ B’Tselem, “Testimonies on the Infringement of the Right to Medical Treatment,” last updated 11 January 2004, last accessed 19 July 2004, http://www.btselem.org/English/Obstructing_Medical_Treatment/Testimonies.asp
- ²⁴ Antonelli, A., “Crimes Not Stories,” Palestine Report, May 22, 1998, 22-24
Goodenough, P., “Blood and Honour.” Middle East Digest, February 1995, 1-5
- ²⁵ Scheindlin, Dahlia, “Palestinian Women’s Model Parliament,” Middle East Review of International Affairs, Vol. 2, No. 3, September 1998, <http://www.biu.ac.il/SOC/besa/meria/journal/1998/issue3/jv2n3a6.html>
- ²⁶ UNCTAD, Palestinian Women and Economic and Social Development in the West Bank and Gaza Strip, UNCTAD/DSD/SEU/Misc.4, 19 October 1993, <http://domino.un.org/UNISPAL.NSF/0/594a1a84f06ab28685256101005a0bc6?OpenDocument>
- ²⁶ Commission on the Status of Women, Situation of and Assistance to Palestinian Women, Note by the Secretary-General, E/CN.6/1994/6, 28 February 1994, <http://www.un.org/esa/documents/esc/cn6/1994/1994-6en.htm>
- ²⁷ Commission on the Status of Women, Situation of and Assistance to Palestinian Women, Note by the Secretary-General, E/CN.6/1994/6, 28 February 1994, <http://www.un.org/esa/documents/esc/cn6/1994/1994-6en.htm>

- ²⁸ Kuttab, Eileen and Riham Bargouti, *The Impact of Armed Conflict on Palestinian Women*, report prepared for UNIFEM and UNDP-PPAP, April 2002, p. 29, <http://www.womenwarpeace.org/opt/docs/UNIFEMSTUDYFINALApril2002.pdf>
- ²⁹ PCBS, "Poverty in Palestine," January-December, 1998 (Updated 2 March 2000), <http://www.pcbs.org/english/househol/poverty.htm>
- ³⁰ Kuttab, Eileen and Riham Bargouti, *The Impact of Armed Conflict on Palestinian Women*, report prepared for UNIFEM and UNDP-PPAP, April 2002, p 7, <http://www.womenwarpeace.org/opt/docs/UNIFEMSTUDYFINALApril2002.pdf>
- ³¹ Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences, Addendum: Mission to Occupied Palestinian Territory, 2 February 2005, E/CN.4/2005/72/ADD.4, http://www.womenwarpeace.org/opt/docs/srapvaw_2feb05.pdf
- ³² UNCTAD, *Palestinian Women and Economic and Social Development in the West Bank and Gaza Strip*, UNCTAD/DSD/SEU/Misc.4, 19 October 1993.
- ³³ Commission on the Status of Women, *Situation of and Assistance to Palestinian Women*, Report of the Secretary-General, E/CN.6/2003/3, 27 December 2002, <http://domino.un.org/UNISPAL.NSF/0/4e214b50b49368cd85256cc2005485ff?OpenDocument>
- ³⁴ Report of the Secretary-General to the Commission on the Status of Women, "Situation of and Assistance to Palestinian Women," 22 December 2003, E/CN.6/2004/4, <http://domino.un.org/UNISPAL.NSF/eed216406b50bf6485256ce10072f637/aa310e7a3a54d9fb85256e230075d47e!OpenDocument>
- ³⁵ Amira Hass, "A Barrier that Casts a Long Shadow," *Ha'aretz*, 2 February 2004, <http://www.haaretz.com/hasen/pages/ShArt.jhtml?itemNo=389653&contrassID=2&subContrassID=1&sbSubContrassID=0&listSrc=Y>
- ³⁶ Amnesty International, "Israel and the Occupied Territories – Conflict, occupation and patriarchy: Women carry the burden," 31 March 2005, <http://web.amnesty.org/library/index/eng-mde150162005>
- ³⁷ Kuttab, Eileen and Riham Bargouti, *The Impact of Armed Conflict on Palestinian Women*, report prepared for UNIFEM and UNDP-PPAP, April 2002, p.42, <http://www.womenwarpeace.org/opt/docs/UNIFEMSTUDYFINALApril2002.pdf>

Viatge a Palestina

Ester Serra
Periodista

El viatge

L'any 2002 vaig tenir l'oportunitat de viatjar a Palestina en dues ocasions i passar un total de prop de tres mesos als Territoris Ocupats, participant com a voluntària en diverses campanyes de l'organització International Solidarity Movement (ISM).

Com molts viatges que acaben tenint una marcada transcendència a les vides del viatger, la meva anada a Palestina va ser conseqüència directa d'alguns fets casuals. M'explico: el meu interès pel conflicte a Palestina ve de lluny. Creixent en una família d'ideologia marcadament progressista, recordo veure de ben joveneta les notícies sobre el conflicte palestí-israelià amb immensa perplexitat, sense acabar d'entendre com el tema de la legitimitat/il·legitimitat del comportament de l'Estat d'Israel podia ser un assumpte tan equívoc en el discurs públic. Amb els anys, i havent-me familiaritzat amb conceptes dissortadament tan reals i quotidians com colonialisme, racisme, neteja ètnica i interessos polítics, la meua perplexitat va disminuir, però no el meu interès per la situació a Palestina. Malgrat tot, mai no vaig estar involucrada d'una manera activa en cap moviment de solidaritat amb Palestina a casa nostra i, tot i que un viatge als Territoris Ocupats formava part de la meua llista de projectes pendents, la meua vida d'estudiant - periodista amb dues feines el feia força improbable en un futur pròxim.

Però una no pot subestimar mai els "avantatges" de la inseguretats laboral, que, a finals de juny del 2002, em va deixar amb dos mesos de vacances inesperades – i impagades, és clar— i, per tant, amb l'oportunitat de viatjar. L'SCI (Servei Civil Internacional) em va posar al corrent d'una campanya organitzada per l'International Solidarity Movement que, sota el nom de "Freedom Summer"¹, pretenia atreure voluntaris de diversos països per participar com a observadors de Drets Humans als territoris ocupats. El meu coneixement de la tasca de l'ISM abans d'aquesta data

era nul, o sigui que les setmanes prèvies al meu viatge em vaig posar en contacte amb el grup per correu electrònic i em vaig reunir amb un voluntari que acabava de tornar dels Territoris Ocupats on havia treballat amb l'ISM.

El primer contacte

Tot i considerar que estava informada sobre la situació a Palestina abans d'anar-hi, la realitat em va colpir des del mateix moment que vaig posar els peus a l'aeroport de Ben Gurion, a Tel Aviv. L'interrogatori i l'examen minuciosos del meu equipatge –i la meva persona– pel servei de seguretat –nois i noies que en la majoria de casos no passen dels 20 anys– arriben a agafar un toc gairebé surrealista: “Què hi fas aquí? Com t'has pogut permetre el bitllet d'avió? De què treballes? Portes alguna arma o substància explosiva a la maleta? Quina religió practiques?”.

El primer contacte amb l'ISM també va ser una descoberta, tot i que en un altre sentit. En arribar a Jerusalem, el punt de trobada per als voluntaris internacionals era un hostel a la ciutat vella. Allà se'm va obrir un panorama de joves –i no tan joves– amb nacionalitats i històries ben diverses. Alguns acabaven d'arribar, d'altres portaven mesos viatjant pels Territoris o treballant amb alguna organització de Drets Humans. I hi havia una quantitat sorprenent de nord-americans que jo no m'esperava trobar, tenint en compte la política de suport incondicional i control de la informació que el govern dels Estats Units practica respecte a Israel. En realitat, l'ISM té un contacte especialment estret amb els Estats Units i els fundadors del moviment són palestins, però també nord-americans (aquests últims d'origen palestí i jueu). De fet, sempre explico que el meu viatge a Palestina em va ensenyar molt sobre la realitat de l'activisme palestí i israelià contra l'ocupació, però també em va ensenyar força sobre la dedicació de molts voluntaris dels Estats Units –molts d'ells jueus– que emprenen aquesta tasca com una mena d'obligació moral davant les polítiques del seu govern i que afronten tota mena d'assetjament al seu país a causa de les seves activitats.

Els dos propers dies a Jerusalem van consistir en una sèrie de tallers d'orientació i entrenament que tots els voluntaris que participen en una campanya de l'ISM han de seguir. La informació coberta en aquestes sessions va des de conceptes bàsics de la història i la política del conflicte palestí-israelià fins a informació legal, passant per detalls logístics de

com s'organitzen els grups de voluntaris que treballen a les diferents regions i quines tasques realitzen. Al final dels dos dies d'entrenament, només ens quedava decidir a quin grup ens uniríem i emprendre el viatge.

Qalquília

Qalquília és un nucli urbà de prop de 35.000 habitants, situat a la frontera que marca la Línia Verda i amb una economia basada tradicionalment en l'agricultura. També és una de les primeres zones urbanes on el Mur es va fer realitat. L'estiu del 2002 el Mur ja havia canviat per sempre el paisatge i la vida de la població de Qalquília. El que el govern d'Israel anomena "tanca de seguretat" i que en realitat és un mur de ciment de vuit metres d'alçada, coronat de filferro electrificat i amb torres de vigilància (amb francotiradors) cada 500 metres, rodejava la població, separant-la de les terres de cultiu que havien estat fonts de subsistència fins aleshores i deixant només un punt d'entrada i sortida controlat per un *checkpoint*. L'estiu del 2002, en plena ocupació i destrucció del centre històric de la veïna ciutat de Nablus, el servei d'ambulàncies de la Mitja Lluna Roja es trobava desbordat i els seus conductors patien retards, interrogatoris i agressions al *checkpoint* que controla l'única entrada i sortida a la ciutat. La tasca del nostre grup de voluntaris consistia a viatjar amb les ambulàncies quan havien de cobrir emergències fora de Qalquília, en un intent de reduir les esperes als controls de l'exèrcit –un fet que causa nombroses víctimes mortals– i evitar les detencions i agressions que sovint patien els conductors i personal mèdic. Una altra de les nostres tasques era fer torns d'observació al *checkpoint*. Moltes vegades la simple presència d'estrangers armats de càmeres fotogràfiques o de vídeo i prenent notes en els seus quaderns podia fer les esperes dels palestins més curtes o evitar situacions de violència. Altres tasques que els voluntaris de l'ISM realitzen són fer estades en cases i poblacions palestines amenaçades per l'exèrcit israelià, trencar simbòlicament els tocs de queda que contínuament paralitzen la vida quotidiana de la població o acompanyar nens i nenes a l'escola per intentar evitar els atacs de què sovint són víctimes per part dels soldats. Però el principal objectiu de la presència d'internacionals als Territoris és mostrar solidaritat amb el poble palestí, documentar les violacions de Drets Humans sistemàtiques de què són víctimes i portar les seves històries de tornada a casa per contrarrestar la desinformació que les grans corporacions de mitjans de comunicació –sobretot als Estats Units– escampen sobre el conflicte.

L'ISM, filosofia i eternes contradiccions

En el meu segon viatge als Territoris Ocupats vaig tenir l'oportunitat de participar en diverses reunions de la coordinadora de l'ISM i també vaig treballar amb diversos grups de voluntaris en diferents regions en el marc de l'*Olive Harvest Campaign*². Una de les acusacions que els opositors llancen contra l'ISM és que es tracta d'una organització caòtica que es dedica a reclutar joves aventurers per posar-los a boicotejar la feina de l'exèrcit Israelità. Per tant, quan es produeixen atacs flagrants contra aquests activistes, com els que van resultar amb la mort de la nord-americana Rachel Corrie, de 23 anys, o el britànic Tom Hurndall, de 20³, aquests crítics justifiquen les morts amb l'excusa que els joves donaven suport al terrorisme i, en definitiva, s'ho havien buscat.

En realitat, la composició de l'ISM és ben diversa i, tot i que hi ha una presència majoritària de gent jove, durant la campanya de recollida de l'oliva vaig compartir equip amb estudiants, professionals, propietaris de negoci i ministres religiosos d'entre 20 i 65 anys, la immensa majoria amb un coneixement extensiu de la situació política i social als Territoris i amb una profunda consciència de les conseqüències que les seves accions podien tenir per a ells mateixos i, el que és més important, per a la població palestina. Malgrat tot, els casos d'internacionals agredits, arrestats i deportats il·legalment del país se succeïen al meu voltant durant els tres mesos que vaig passar a Palestina fent evident la campanya de persecució deliberada que segueixen l'exèrcit i les autoritats israelianes.

L'ISM defineix com a "moviment" i, per tant, la seva estructura organitzativa és no jeràrquica, força oberta i basada en les decisions per consens. Aquesta estructura prioritza valors d'inclusió i de democràcia i està pensada per treballar en solidaritat directa amb la població palestina, en lloc d'imposar una agenda com la majoria d'organitzacions no governamentals acaben fent. Evidentment, aquesta estructura és més difícil de fer funcionar que les tradicionals estructures jeràrquiques: les reunions per planificar accions són llargues i complexes, els principis i la filosofia del moviment estan contínuament en qüestió i evolucionant, la diversitat de pensament i acció entre els seus membres fa difícil donar una imatge unitària així com controlar certs comportaments individuals que poden actuar en contra de la imatge del grup. Aquests aspectes són fàcilment manipulats i emprats per les autoritats israelianes i certs grups sionistes

per construir una imatge de l'ISM com un grup d'incontrolats que donen suport a accions terroristes palestines i així justificar la violència i persecució que pateixen els seus membres per part de l'exèrcit israelià. Això ha empitjorat un dels problemes inherents del moviment: la dificultat de mantenir una presència constant de voluntaris internacionals sobre el terreny i de tenir un contingent suficient de voluntaris de llarga estada que puguin ajudar a mantenir una línia d'acció coherent. Durant el temps de la meua darrera estada amb l'ISM i en els mesos posteriors, l'assetjament de les autoritats es va intensificar i molts dels voluntaris internacionals van acabar sent detinguts, agredits, expulsats il·legalment del país o, en els dos casos esmentats abans, morts.

Solidaritat amb Palestina a casa nostra

Abans del meu primer viatge a Palestina vaig entrar en contacte amb una acabada de crear Xarxa d'Enllaç amb Palestina. El grup, format arran del viatge que un grup de joves activistes van fer als Territoris Ocupats i del seu desig d'establir un llaç de solidaritat des de Catalunya, em va proporcionar una ajuda i suport importantíssims quan jo mateixa vaig acabar patint l'assetjament de les autoritats israelianes, que em van detenir i intentar deportar del país il·legalment junt amb deu altres voluntaris i periodistes de diverses nacionalitats.

Des de la meua tornada a Catalunya el novembre del 2002, vaig tenir el privilegi de viure des de dins el procés de creixement i evolució de la Xarxa i participar en les seves activitats de difusió de la realitat de l'ocupació Palestina, principalment treballant com a voluntària en el grup de comunicació i col·laborant en les sessions de formació que s'organitzen pels voluntaris que volen viatjar a Palestina. L'objectiu de l'organització és promoure la presència de catalans i catalanes a Palestina i de palestins i palestines a Catalunya, un objectiu que es fa possible a través de l'organització de brigades de voluntaris catalans que viatgen als Territoris Ocupats, i també d'intercanvis que porten joves palestins a casa nostra. Al primer grup d'emprenedors que van començar la tasca el 2002 s'hi han anat afegint més voluntaris, tot sovint brigadistes que viatgen a Palestina a través de la Xarxa i a la tornada s'involucren en les seves activitats. L'experiència, la dedicació i la professionalitat dels seus voluntaris, ha fet de la Xarxa d'Enllaç amb Palestina un punt de referència i una font de contactes i informació alternativa valuosíssima per a tots els qui volen conèixer de més a prop la realitat de l'ocupació a Palestina.

Un pensament final...

A la meua tornada de Palestina molta gent em preguntava amb escepticisme si valia la pena, si la tasca d'aquestes organitzacions de solidaritat i la presència de voluntaris a Palestina podia canviar res. En el cas del conflicte palestí i de tantes altres situacions d'injustícia arreu del món, és difícil de creure que l'oposició i activisme d'alguns moviments de solidaritat popular poden tenir cap influència en els tripijocs polítics que mantenen la situació tal com és. Quan analitzem les coses des del nivell dels grans esdeveniments polítics, aquestes accions semblen certament petites i sense importància. Però sovint ens oblidem de mirar l'aspecte més humà de tot plegat. De fet, el terme "solidaritat" té a veure, no amb grans canvis polítics, sinó amb estar al costat –física, política o moralment– amb els qui pateixen l'opressió o la injustícia. És senzillament una manera de validar i respectar el seu sofriment i demostrar el nostre rebuig per les forces que el causen. Potser la nostra solidaritat no tindrà cap efecte en els grans aparells polítics que oprimeixen, però sí que pot contribuir a sostenir els oprimits. Així, la presència dels voluntaris internacionals a Palestina té el valor del testimoniatge i la denúncia i alimenta l'esperit de resistència d'una població maltractada des de fa dècades i que se sent totalment abandonada per la comunitat internacional. En aquest sentit, el valor de la tasca de divulgació, suport i solidaritat que realitzen organitzacions com l'ISM o la Xarxa d'Enllaç amb Palestina a casa nostra és incalculable.

NOTES

¹ **Freedom Summer** (també coneguda amb el nom de **Mississippi Summer Project**) va ser originàriament el nom d'una campanya que es va portar a terme als Estats Units el juny de 1964 per registrar votants Afroamericans a Mississipi, un Estat que fins aleshores havia exclòs de manera sistemàtica els votants negres. Al voltant d'un miler de persones – principalment joves estudiants blancs dels Estats del Nord i molts d'ells jueus, van participar a la campanya.

² Cada tardor, l'ISM, conjuntament amb altres organitzacions pacifistes israelianes i internacionals, es coordinen per ajudar les poblacions palestines a portar a terme la collita de l'oliva, una activitat econòmica també carregada de simbolisme històric. La construcció del mur, l'expropiació de terres de cultiu i els atacs dels colons israelians contra els agricultors palestins, han fet de la tradicional collita de l'oliva una activitat perillosa. És per això que voluntaris israelians i internacionals s'uneixen a les comunitats palestines cada tardor per ajudar en la collita i intentar garantir un mínim de seguretat.

³ A la Rachel Corrie la va atropellar una excavadora de l'Exèrcit israelià mentre intentava evitar l'enderrocament de la casa d'una família palestina. L'exèrcit va al·legar que es tractava d'un accident tot i que l'excavadora li va passar pel damunt dues vegades i Corrie anava vestida amb una

armilla de color taronja fluorescent i portava deu minuts dirigint-se al conductor del vehicle amb un megàfon quan la van atropellar. En Tom Hurndall va rebre un tret al clatell disparat per un soldat israelià quan intentava endur-se un grup de criatures de la zona on l'exèrcit estava disparant. En Hurndall també portava una armilla de color taronja fluorescent que l'identificava com a internacional en el moment de la seva mort.

Palestina i la solidaritat internacional des de Catalunya

Josep M. Navarro Cantero
President de Sodepau

La possibilitat de parlar de Palestina, sinònim de la resistència de tot un poble envers la colonització després de quasi 60 anys d'ocupació, ens permet fer un particular balanç d'on estem a nivell “macropolític” en relació a la configuració de l'*escaquer mundial* (l'expressió la devem a en Brzezinski, *El gran tablero mundial*, Paidós 1998), i quin lloc ocupa la *Batalla de Palestina* en aquest context. Ho farem des d'una perspectiva, però, volgudament antiimperialista¹.

Per començar a analitzar la complexitat d'aquest *escaquer mundial* direm que la nostra mirada i memòria històrica s'han de dilatar, i copsar els més de 500 anys de colonialisme europeu a nivell mundial i els seus efectes devastadors sobre tots els nivells de la vida dels pobles abastats. La preocupació europea pel control asiàtic, tant de l'Àsia menor (el Pròxim Orient), com de l'Àsia central i l'Àsia extrema, es posa, però, de manifest als segles XVII i XVIII (la referència és d'en Victor Pallejà): França, Anglaterra i Rússia ja pensen en la disgregació de l'Imperi Otomà per controlar uns territoris, sobretot els de Centreàsia i l'Àsia menor, claus per la seva importància en el comerç mundial (l'antiga i mil·lenària ruta de la seda²), i també pels seus potencials en productes energètics clau: la geografia del petroli guanya cada cop més pes des del segle XIX, quan ja s'albiren les potencialitats i les possibilitats que oferiran els hidrocarburs per fer funcionar la maquinària capitalista al segle XX i en el futur.

El control d'aquesta zona a partir d'una plataforma de països “propers” sempre ha estat un dels objectius de la geopolítica colonial, així com la de disposar de països aliats. Així doncs, en alguns casos es va haver de

recórrer a la invenció, tot imaginant que la constitució en aquesta àrea geogràfica de països més propers culturalment i civilitzatoría podria ser un bon instrument de dominació; així, al segle XIX i a partir de les propostes d'en Teodor Herzl i del moviment sionista que aquest impulsa, Gran Bretanya primer i més tard França van considerar amb tota seriositat la possibilitat d'ajudar i encoratjar la creació d'un "Estat proper o amic" a l'Àsia Menor, és a dir, la creació d'un Estat Europeu (Estat d'Israel) per acollir els jueus europeus. Després de la Primera Guerra Mundial i la desfeta total de l'Imperi Otomà, França encoratjarà l'aparició del Líban com a Estat controlat per una elit majoritària de cristians (maronites), i, si més no, propera o amiga dels europeus i els seus objectius colonials.

En l'estratègia per controlar la zona de l'Àsia central, el domini sobre l'Afghanistan esdevé des del segle XIX un objectiu clau, i així mateix el control dels territoris de Centre-Àsia i les actuals Repúbliques Centre-asiàtiques ("El Gran Joc" segons expressió de l'Ahmed Rashid). L'enfonsament progressiu de l'Imperi Otomà permetrà a l'Imperi Rus apoderar-se progressivament d'aquests espais i incorporar-los quasi definitivament en l'era soviètica a l'esfera d'influència russa fins a la desmembració de la URSS a finals dels anys 80 del segle XX.

La geopolítica colonial europea i ja, un cop acabada la Segona Guerra Mundial, nord-americana, arriba al seu punt més àlgid quan es crea, l'any 1948, l'Estat d'Israel.

A partir, però, d'aquest moment cal observar atentament el lent i imparabable *despertar del Tercer Món* (títol d'un llibre d'en Peter Worsley), amb nombroses, cruels i terribles "batalles": militars, econòmiques, culturals, diplomàtiques, polítiques, la majoria d'elles silenciades o minimitzades, o menyspreades pels aparells de propaganda de l'Imperi i, fins i tot, pels mitjans de comunicació europeus i occidentals. En aquesta línia, les victòries anticolonials han estat tantes i tan desiguals, que part de la contraofensiva ideològica colonialista ha consistit a fer-nos creure que, finalment i malgrat tot, res estava canviant, i el món seguia i segueix estant controlat, aquest cop sí, per una gran superpotència invencible. En el record més proper, però, romanen esdeveniments que podem jutjar de moltes maneres i amb perspectives crítiques diverses, però que evidencien l'inexorable dinàmica de societats molt complexes que havien estat aclaparades per una negació de la seva existència com a societats

modernes o societats històriques: la Xina, Cuba, Algèria, Vietnam, l'Iran, Sud-àfrica (postapartheid) i darrerament el Líban, per citar-ne alguns exemples. Significatiu el darrer cas, ja que ha estat la resistència plural i continuada d'un poble el que finalment ha estat capaç de "derrotar" un dels exèrcits més ben armats i més ben preparats del planeta: l'israelià.

El nou "Gran Joc" en l'*escaquer mundial* desfermat després de l'11 de setembre no té res de nou, moltes de les línies de treball que s'estan desenvolupant per part de l'Imperi i aliats ja estaven pensades, o eren escenaris i hipòtesis geopolítiques ara reactualitzades; l'element innovador, ara per ara, és la lluita antiterrorista global, però solament és el discurs que mediatitza i legitima els objectius imperialistes. En aquest sentit, aquest nou gir plantejat per la "lluita antiterrorista-antiislamista", encapçalada pels Estats Units, implica un progressiu deteriorament de les llibertats civils arreu del món, i lògicament i principalment als mateixos Estats Units i de retruc a Europa. Alguns pensadors ja parlen, fins i tot, d'un nou racisme antimusulmà³ que pren el relleu al racisme biològic i al cultural.

En aquest context, Palestina, quin significat pot tenir per a nosaltres, persones, moviments socials, grups, que volem incidir políticament també a nivell internacional? Palestina és possiblement un eix clau, és un dels probables talons d'Aquíl·les de la geopolítica colonial: ni tan sols un exèrcit tan poderós com l'israelià, aliat a la gran superpotència mundial, és capaç de doblegar la resistència desesperada d'un poble destrossat a tots els nivells. És la prova del fracàs de la lògica colonialista, que és la lògica patriarcal opressiva: militarisme més violència. Palestina no és un conflicte més en la geografia mundial, no és políticament el mateix, i d'això n'hem de ser conscients, i en conseqüència actuar d'una manera responsable a l'hora d'administrar la nostra energia militant. La resistència palestina evidencia el fracàs de més de cent anys de geopolítica colonial a l'Àsia menor (Pròxim Orient), ja que bloqueja les pretensions imperials d'un control nítid sobre la zona.

La significació històrica d'una hipotètica victòria en condicions⁴ del poble palestí podria tenir conseqüències imprevisibles i provocar la gènesi de diversos escenaris, algun d'ells molt positius en la perspectiva d'una obligada recol·locació de les diverses peces en l'*escaquer mundial*, en la visibilització d'un món cada cop més multipolar, i en el sorgiment de contradiccions diverses cada cop més agudes en les societats colonit-

zadores, sobretot a Israel i als EUA i, perquè no dir-ho, també en tots els règims àrabs, alguns d'ells absolutament despòtics i autoritaris: Egipte, l'Àrabia Saudí, Kuwait, Tunícia...

En aquests moments, recordem-ho, l'estratègia de la "Superpotència" avança per un camí molt condicionat pel patró cultural més patriarcal: el militarisme; per la impossibilitat d'obtenir grans victòries militars⁵; per la necessitat bel·licoeconomicista de donar seguretat als grans lobbys empresarials i als mercats de valors de l'economia especulativa, i finalment per l'estreta cosmovisió dels seus representants que estan convençuts de la superioritat del seus valors i conviccions militaristes. Un gran avenç internacionalista podria ser un nou aïllament internacional dels EUA i Israel⁶, i en això qualsevol cosa que fem per afavorir el desmarcatge i la desalineació (o alienació) de la Unió Europea respecte de la geopolítica dels Estats Units a la zona de l'Orient Proper (o Àsia menor) serà una gran contribució a una política antiimperial pragmàtica i concreta. És a dir, independència geopolítica de la Unió Europea més gran, capacitat de fixar criteris propis més gran, al marge de l'OTAN, al marge de la geopolítica imperial, més passos en positiu per facilitar la lluita anticolonial i per facilitar la desocupació de Palestina. Òbviament, això millorarà l'escenari internacional i geopolític de la regió, en la perspectiva de facilitar la desocupació de l'Irak i l'Afghanistan.

En l'actual conjuntura a Palestina, amb una divisió "de facto" del territori palestí, amb dos governs, un a Gaza i l'altre a Cisjordània, l'afebliment del moviment de resistència palestí és un fet innegable, que no pot comportar altra cosa que més patiments i un impasse de la situació que no afavoreix la lluita palestina. En aquest context, cal pressionar els governs europeus per afavorir una recomposició democràtica, lluny de les posicions que van afeblir l'anterior i legítim govern, sorgit de les darreres eleccions legislatives que van donar el poder a Hamas. Aquesta recomposició democràtica passaria per afavorir un diàleg nacional palestí, un acord transparent d'unitat amb un suport actiu i clar de la Unió Europea, un reconeixement per part de les institucions internacionals de la pluralitat política palestina i la legitimitat de les diferents organitzacions palestines, si són triades democràticament, a formar govern i a ser reconegut internacionalment, sense condicionaments.

Podem, però, fer-ne més contribucions solidàries i internacionalistes; per exemple, participar en la campanya internacional per la protecció

del poble palestí, tot participant en les missions internacionals que cada 15 dies es fan per anar a Palestina, en aquest sentit es pot contactar amb la Xarxa d'Enllaç amb Palestina que coorganitza aquestes missions i altres activitats solidàries; organitzar activitats als nostres barris i pobles tot explicant què està passant a Palestina, i per facilitar l'organització d'aquestes activitats cada any (mesos de maig i juny) s'organitza a diverses poblacions catalanes i diverses ciutats europees el *Marhaba Palestina*⁷; participar en les accions i propostes de boicot promogudes per diverses plataformes i xarxes de solidaritat amb Palestina...

Caldria, doncs, en una perspectiva d'estratègia política internacionalista, prioritzar políticament el treball solidari amb Palestina, interrelacionant aquesta solidaritat amb la denúncia de l'ocupació de l'Irak i l'Afganistan, tot donant una dimensió mediterrània a aquestes posicions, i lligant aquestes qüestions amb l'articulació de l'espai mediterrani a partir de xarxes socials i civils múltiples, així com amb un treball antimilitarista a nivell regional mediterrani, que necessàriament implicarà una renovada crítica ideològica i cultural a l'armamentisme i les estructures patriarcales i militaristes, ja obsoletes.

NOTES

¹ L'imperialisme no ha deixat mai d'existir com a expressió política d'aquells països, potències, institucions i monopolis econòmics no governamentals que encara avui pretenen controlar els destins de les poblacions mundials a través d'intervencions militars, econòmiques, culturals, etc.. Això es pot denominar: globalització, mundialització o neoliberalisme, però en síntesi és el mateix.

² La Ruta de la Seda és clau per entendre no solament els fluxes comercials mundials al llarg de molts segles, sino per arribar a mesurar la importància de l'intercanvi civilitzatori que aquest via permetia, tot comunicant des de l'extrema Xina a la Península Ibèrica.

³ D'acord al sociòleg sud-africà i indi Ash Amin (jornades sobre *El racisme local, apartheid global*, al CCCB, 28 de setembre de 2007).

⁴ Això comporta que nous acords claudicants com els d'Oslo ja no són possibles. Una pau justa implicarà: el dret de retorn dels refugiats, sobirania total i integral sobre dels territoris del futur Estat palestí, desaparició de les colònies jueves, Jerusalem Est capital del nou estat, control dels cabdals hídrics de superfície i freàtics.

⁵ La guerra a l'Afganistán i la previsible però no absoluta victòria imperial és lògica, però el possible empantanagament en les complexes circumstàncies d'aquell país, i en el context de l'Àsia central, tindrà moltes i imprevisibles conseqüències.

⁶ Com el que es produí al llarg de la Conferència Contra el Racisme a Durban (Sud-àfrica), dies abans dels esdeveniments de les Torres Bessones.

⁷ Es pot sol·licitar la participació tot contactant amb SODEPAU; les activitats que s'hi realitzen són de tipus cultural, artístic, literari etc.

El nacionalisme català i la causa palestina

Salah Jamal

Metge, historiador i escriptor

Un cop superada, relativament, la dificultat de comunicació lingüística entre un servidor, que ignorava totalment les llengües de l'Estat espanyol, i la de la gent del meu nou entorn, tant de cercles universitaris i culturals com de polítics, als quals em vaig atansar per motius diversos, em vaig trobar a Catalunya amb una població diversa i en general poc coneixedora de la realitat sociopolítica del món àrab, i encara menys pel que fa a la problemàtica de l'Orient Mitjà i Palestina.

Transcorrien els primers anys de la dècada dels setanta del segle passat, i encara persistia a l'ambient l'aroma del maig francès. Tot i que pocs ho predeien, Espanya ja entrava en els últims anys del franquisme. L'oposició de la societat catalana al franquisme, sobretot en la darrera etapa, era molt *light*, i això em va sorprendre molt. Jo desitjava i esperava més oposició al règim a causa de la gran antipatia que sentíem els palestins i la població àrab en general cap a en Franco per la seva bona relació amb tots els dictadors àrabs, els quals eren, com se sap, els nostres botxins. Per què dic això? Doncs pels sorpresius i incomprensibles, per a mi, comentaris i posicionaments proisraelians de la gent propera als cercles nacionalistes i progressistes catalans que jo freqüentava. Més al·lucinants encara van ser els arguments que em van exhibir amb la finalitat de justificar aquest suport a l'Estat d'Israel. Generalitzant, em deien que la gran part del catalanisme i la progressia espanyola s'identificava amb l'Estat d'Israel per una sèrie de motius, com per exemple el paral·lelisme que feien sovint entre els règims àrabs i el rebutjable règim d'en Franco: si en Franco era amic dels règims àrabs, lògicament ells havien d'estar al costat dels israelians. També molts catalans veien el sionisme com a exemple a seguir per recuperar l'orgull nacional; hi veien afany i perseverança per recuperar la seva identitat. M'indicaven, per a sorpresa meva, que l'Estat d'Israel era «un Estat democràtic i d'ideologia socialista», que els seus kibbutz representaven el sùmmum del Socialisme modern, etc.

La meva ment i el meu cor no estaven preparats per rebre aquesta classe d'opinions contràries a la idea que jo i tots els palestins havíem vist i assumit sense dubtar: que l'Estat d'Israel i l'Estat racista de Sud-àfrica representaven les dues identitats més aberrants que han existit sobre la terra.

M'irritaven aquests incoherents criteris i, contínuament, no vaig parar de fer-me una sèrie de preguntes: com era possible que el nacionalisme català, que anhelava els seus drets nacionals i la llibertat democràtica, pogués agafar com a exemple a seguir un moviment com el sionisme, el qual en el seu afany per crear una llar nacional jueva va recórrer, sense cap mena de mirament, a aliances perverses amb els colonialistes de torn i, tot seguit, l'expulsió de 700.000 nadius palestins de casa seva i, fins i tot, esborrant del mapa una societat i desenes de ciutats i pobles.

Em deien alguns ciutadans i ciutadanes d'aquest país i d'altres països europeus que el motiu de la simpatia que sentien pels jueus es devia als sofriments, humiliacions i matances que els mateixos europeus havien comès amb ells. Per tant, i per calmar les seves «males consciències», els europeus veien amb bons ulls i amb certa responsabilitat moral ajudar els jueus a construir la seva llar. Sempre vaig pensar: quina excusa més hipòcrita! Tots els europeus es van llançar a ajudar-los a crear una llar nacional, però ep!, fora d'Europa i com més lluny millor. I si per això pagaven la factura de la seva mala consciència els ugandesos, els palestins... o qui sigui del món subdesenvolupat, això no els importava.

I continuava amb les meves preguntes: com era possible que el moviment nacionalista de Catalunya hagués arribat a confondre tots els conceptes, posant en el mateix sac tant els règims dèspotes àrabs com les seves víctimes i martiritzades poblacions a l'hora de jutjar el conflicte de l'Orient Mitjà i en particular el seu eix central, la qüestió de Palestina? En realitat, tant la població àrab en general com la palestina en particular no només patien l'autoritarisme dels règims àrabs, sinó també les invasions i ocupacions militars practicades per l'Estat d'Israel.

A mesura que la Guerra Freda s'anava accentuant, les tendències a Catalunya també es decantaven a favor o en contra de les parts del

conflicte en funció del seu alineament respecte d'una potència o l'altra (URSS o EUA). El *Partit* (PSUC) i el gruix dels partits de l'esquerra van arribar a comprendre la realitat de la qüestió palestina, mentre que la dreta, la burgesia catalana i residus viscerals adscrits a l'esquerra nacional, prototipus de l'essencialisme per excel·lència, (futura plataforma del nacionalisme ambigu i folklorista), s'alineaven amb les tesis dels Estats Units i, en conseqüència, amb el seu grup capdavanter de la zona, l'Estat d'Israel.

Al llarg de molts anys i fins ara, la propaganda sionista i proisraeliana mundial –sobretot, el cinema parcial i manipulat de Hollywood– no ha parat de fer centenars de pel·lícules i sèries infames contra tot el que està relacionat amb la cultura o el posicionament del món àrab musulmà. Malgrat tota la maquinària pamfletària sionista, van succeir una sèrie d'episodis dramàtics en el contenciós palestinoisraelià que van fer capgirar ràpidament l'opinió pública mundial a favor de les reivindicacions legítimes del poble palestí. Jo notava aquest canvi des de Catalunya en particular i Espanya en general. La indignació de l'opinió pública es va fer notar, sobretot després de restablir-se la democràcia, en contra de fets com el tracte vexatori als habitants dels territoris palestins (Gaza i Cisjordània) ocupats des del 1967, la invasió del Líban, el bombardeig de Beirut i les matances de palestins en els camps de refugiats de Sabra i Shatila el 1982, dirigits, com se sap, per l'exprimer ministre israelià, l'Ariel Sharon. Barbaritats com aquests fets van obrir els ulls i van despertar la consciència de l'opinió pública mundial (exceptuant-ne els EUA, on existeix una ocultació tremenda de les immunes fatxenderies militars de l'Estat d'Israel contra els seus veïns). L'agressivitat i les intimidacions perennes per part de l'Estat d'Israel amb el seu armament sofisticat van posar en evidència que aquest Estat ja no era aquell «petit, víctima i envoltat» de molts milions d'àrabs que el volen anihilar, tal com va fer creure (i ho continua fent) a tot el món.

L'Estat d'Israel, embriagat per la seva superioritat militar i pel suport desmesurat dels EUA, va començar a actuar donant l'esquena a la legalitat internacional i amb una impunitat excepcional. Per exemple, des dels primers dies de l'ocupació militar de Gaza i Cisjordània el 1967 fins als nostres dies, Israel continua practicant, impunement, l'habitual política dels fets consumats en matèria de confiscar il·legalment les terres dels palestins i construir-hi els assentaments per a colons jueus fo-

namentalistes malgrat les condemnes internacionals; apoderar-se dels recursos aquífers; implantar restriccions de moviment i de transports als habitants i les mercaderies; continus tocs de queda; tancament d'universitats i escoles i infinitats de prohibicions que fan la vida impossible als palestins, els quals, davant la certesa que la seva comunitat estava en perill de desaparició, van capgirar la situació i van iniciar una insurrecció popular generalitzada i desarmada (*la Intifada*) que va durar més de cinc anys. Les imatges de la població civil palestina enfrontant-se amb pedres als tancs i als soldats israelians van fer estremir les consciències del món. La comunitat internacional estava atordida davant les imatges que emetien cada dia les cadenes de les televisions mundials. Ningú (llevat dels pocs prosionistes visceralis i els acòlits de palau) podia tenir simpatia per als soldats israelians que apareixien a les pantalles enregistrats, *in fraganti*, trencant salvatgement els ossos de dos detinguts adolescents palestins. Aquesta era la pràctica habitual dels soldats, ordenada per l'aleshores ministre de defensa israelià, l'Isaak Rabin.

A Catalunya, l'opinió pública catalana, inclosos els que tenien certa simpatia pels jueus, condemnava sense embuts la força bruta de l'Estat d'Israel. La repressió de l'exèrcit d'Israel va causar més de mil morts i milers d'incapacitats i ferits. Recordo la immensa solidaritat per part del poble de Catalunya manifestada en múltiples actes de protesta; xerrades, manifestacions, concerts... en contra de la repressió israeliana cap als palestins. Mantinc a la retina aquell concert del 1988 d'en Lluís Llach al Palau d'Esports de Barcelona, ple de gom a gom, com els milers d'assistents emocionats i amb llàgrimes barrejaven i feien seves les reivindicacions nacionals catalanes i les palestines.

Aquell concert va tenir un gran ressò als mitjans de comunicació, era el reflex viu del sentiment popular de Catalunya. Jo ho vaig copsar, a les meves conferències la gent ja no em preguntava si nosaltres volíem tirar els jueus al mar, i allò era indicatiu del despertar de l'opinió pública sobre la realitat i de la injustícia comesa envers els palestins.

La Intifada i la primera Guerra del Golf van forçar la convocatòria d'una conferència internacional a Madrid (i secretament a Oslo) el 1992-93. A partir d'aquí es va iniciar un procés de pau que en principi semblava que portaria la zona a un final feliç i que va estar rubricat amb la firma d'en Rabin i l'Arafat. En realitat, l'Estat d'Israel negociava amb una mà

i amb l'altra consolidava l'ocupació dels territoris amb l'augment de les colònies i la creació d'una mena de grans guetos i bantustans, a l'estil de l'antic règim de l'apartheid de Sudàfrica, on hi ficava i asfixiava la població palestina portant-la a situacions desesperants.

El primer ministre israelià fou assassinat per un fanàtic jueu i, desgraciadament, el procés de pau d'Oslo, del qual la seva etapa final estava prevista cinc anys després del seu inici i que havia de coincidir amb la proclamació de l'Estat palestí com a punt culminant, va ser sentenciat a mort per l'assassinat d'en Rabin per un ultra jueu, i després per les victòries electorals de les eleccions israelianes, primer per l'ultradretà Netanyahu (1996) i després pel feixista Ariel Sharon (2001). Aquest últim va declarar el 1993 (quan en Rabin i l'Arafat van signar els acords del procés de pau) que, encara que fos l'últim que fes en la seva vida, això seria, sense cap mena de dubte, la destrucció del procés d'Oslo.

I, efectivament, l'Ariel Sharon va aprofitar una sèrie de pretextos externs i interns per dur a terme el seu pla. Com per exemple: els atemptats de l'11 de setembre, rivalitats electorals internes i diversos atemptats. Sota el paraigua de la lluita contra el terrorisme, l'Exèrcit israelià el març i l'abril de 2002 va envair a sang i foc Cisjordània i Gaza, i va arrasar, impunement, amb tancs, buldòzers i bombardeigs aeris, les precàries infraestructures institucionals de l'Autoritat Palestina, embrió del futur Estat palestí.

Amb en Sharon, la situació de llavors semblava no només haver tornat al punt zero sinó que es va deteriorar. En Sharon, immediatament comença a posar en marxa el que pregonava en el seu programa electoral, i que era, en primer lloc, ensorrar el procés d'Oslo. Segon, construir més colònies i un mur que encerclava i aïllava poblacions, ciutats, aldees, hospitals, etc. Amb la finalitat d'esquarterar el territori i fer impossible la creació d'una entitat palestina cohesionada i viable. En Sharon i l'Estat d'Israel es van guanyar, merescudament, l'antipatia de l'opinió pública de la comunitat internacional. Hi ha protestes dels organismes defensors de drets humans contra la política de l'Estat d'Israel. Des de Catalunya i tot el món, hi ha cooperació en l'àmbit de l'educació i la sanitat. Però l'ajuda més emotiva que rep Palestina és la calidesa emanada per les brigades internacionals i pacifistes que viatgen a Palestina per prestar la seva solidaritat amb la població palestina, i manifestar el rebuig de la societat civil mundial contra el racista i anacrònic mur. La gran majoria

de la premsa lliure (que són pocs) denunciaven els efectes terrorífics del mur sobre la població civil palestina. Però Israel, *erre que erre!*

Com he dit abans, en Sharon i Israel varen aprofitar la susceptibilitat del món occidental pels atemptats de l'11 de setembre a Nova York, amb una política maquiavèlica i, amb cert èxit, van aconseguir amb l'ajuda de tota la maquinària propagandística sionista fer creure a una part de l'opinió pública que la lluita del poble palestí també és terrorisme. I si això fos poc, en Sharon va gosar dir que l'Arafat representava el Bin Laden per a Israel. Curiosament, en aquell moment l'Arafat estava encerclat i aïllat des de feia anys en un antre insalubre pels tancs israelians fins que va morir.

No dubto que el gruix de l'opinió pública catalana i mundial enmig de l'esgotament per culpa de la nul·la perspectiva de pau a la zona, continua estant indignada de l'actitud i impunitat de l'Estat d'Israel. Fins i tot, i en clau catalana i pel seu significat, fa pocs dies en Jordi Pujol, proisraelià empedreït, va criticar l'actitud de l'Estat d'Israel durant un acte en el qual li lliuraven un premi, precisament, per la seva amistat amb l'Estat d'Israel. Allà mateix i davant de l'audiència jueva enutjada, va defensar els drets nacionals del poble palestí i va criticar, com moltes organitzacions humanitàries i partits polítics, el bloqueig inhumà que pateix des de fa mesos la població palestina, sobretot a Gaza. No s'ha de dubtar que si no fos en Pujol, proisraelià de tota la vida, ara mateix seria titllat d'antisemita (arma intimidatòria i llancívola contra qualsevol que gosés criticar actituds irracionals de l'Estat d'Israel).

Moviments pacifistes israelians davant d'un repte

Efraim Davidi*

En el moment d'escriure aquestes línies es commemora el setè aniversari de la segona *Intifada* (insurrecció palestina). Aquest veritable alçament popular que va començar el mes d'octubre del 2000, i que es va transformar ràpidament en un enfrontament de tipus militar entre fraccions palestines i les forces d'ocupació israelianes, va deixar traces profundes en els moviments pacifistes israelians fins al dia d'avui¹. L'esclat de la segona *Intifada* va sumir, fins i tot, els aleshores majoritaris, com *Shalom Ajshav* (La Pau Ara) en una crisi política de la qual encara no s'ha recuperat².

L'objectiu d'aquest breu article és el d'analitzar els canvis produïts en el camp pacifista israelià en aquests darrers anys. No podem, a causa de l'exigu espai per a publicar, tractar el rerefons econòmic i social de la qüestió i particularment la crisi desfermada per la segona *Intifada* en el capitalisme israelià. Aquests temes han estat ja tractats en una altra publicació³. Tampoc podem tractar tota la història dels moviments pacifistes que es remunta als anys cinquanta del segle passat⁴. El nostre objectiu és més modest: oferim al lector una visió crítica d'aquests corrents, oferim un panorama de les seves accions i posicions i, per acabar, incloem una breu guia d'espais web accessibles a aquells que són usuaris d'Internet, majoritàriament en anglès, àrab i hebreu.

La protesta pacifista va créixer considerablement a partir de la invasió israeliana al Líban l'estiu del 1982 ("Guerra del Líban" com es diu co-

* El Dr. Efraim Davidi és professor a la Universitat de Tel-Aviv i director acadèmic de l'Institut d'Estudis Socials i Econòmics (www.sea.org.il). Veterà militant sindical i per la pau, l'Efraim Davidi és el responsable de l'Àrea Moviments Socials i per la Pau del Partit Comunista d'Israel.

munament a Israel), amb el clar objectiu de l'aleshores Primer Ministre, en Menajem Begin, i el seu Ministre de Defensa, l'Ariel Sharon, de "solucionar el problema palestí" amb l'anihilació de l'OAP (l'Organització per a l'Alliberament de Palestina, aleshores encapçalada per en Iasser Arafat). Fins i tot el moviment La Pau Ara va aconseguir reunir 400.000 manifestants contra la guerra, després de difondre les notícies sobre les massacres perpetrades als camps de refugiats palestins de Sabra i Chatila al Líban.

Aquesta capacitat conjuntural de mobilització massiva va tenir en els darrers decennis alts i baixos, però va minvar considerablement amb la segona Intifada. Això té dues raons: la primera és política i la segona és ideològica. Amb el pas dels anys, l'hegemonia que tenia La Pau Ara va ser qüestionada per grups més radicals, l'única expressió política dels quals és *Jadash*, sigles del Front per la Pau i la Igualtat, dirigit pel Partit Comunista d'Israel. Però els dirigents de La Pau Ara, que s'autoproclamen sionistes, estan cooptats per dos partits sionistes: el laborista (*HaAvoda*) i *Meretz*, tots dos membres de la Internacional Socialista. Aquestes formacions mai no han qüestionat l'anomenat "consens nacional israelià" que exclou els arabopalestins ciutadans d'Israel i els d'esquerres, ja siguin jueus o àrabs.

El suport total de La Pau Ara⁵ al govern laborista (*Meretz* formava part de la coalició governamental) que, encapçalat pel polític de dretes Ehud Barak, va avortar les negociacions de pau iniciades amb en Iasser Arafat a les acaballes de la segona *Intifada*, va significar la seva neutralització en la protesta pacifista israeliana que es va desencadenar amb la brutal repressió als Territoris Ocupats. Aquesta neutralització continua fins avui en dia i el moviment, contràriament a l'any 1982, no va participar durant la segona guerra del Líban (l'estiu del 2006) en cap iniciativa de protesta.

Paradoxalment, d'una plataforma política molt general en la qual es parla de "pau amb els palestins", amb els anys La Pau Ara va anar adoptant les posicions dels sectors més radicals (històricament les del Partit Comunista): la retirada de tots els territoris palestins ocupats, la creació d'una capital palestina a Jerusalem Oriental i del desmantellament de les implantacions (colònies) a la Franja de Gaza i Cisjordània. Encara no està disposada a assumir com a seves dues reivindicacions programàtiques: una d'antiga –la solució del problema dels refugiats palestins; i una altra

de més nova – el desmantellament del Mur (que els militants pacifistes israelians anomenen *Jomat HaApartheid* o el Mur de l’Apartheid).

Davant la neutralització de La Pau Ara, ja a finals del 2000 es van reunir desenes de militants pacifistes als locals del Partit Comunista a Tel-Aviv i van mantenir enceses discussions sobre si s’havia d’actuar dins del veterà moviment pacifista o crear una nova organització. Majoritàriament es va donar suport a l’opció de crear una nova agrupació que adoptés posicions més clares, que estés basada en l’acció comú de jueus i àrabs (en contrast amb l’autoproclamat sionisme de La Pau Ara) i d’israelians i palestins, independent de les opcions governamentals de torn. S’anomena *Taayush*, paraula en àrab que significa col·laboració i solidaritat. Aquest no és el primer grup que intenta establir una alternativa front La Pau Ara, abans hi va haver el grup d’oficials i soldats *Yesh Gvul* (“Hi ha un límit” – creat el 1982 i encapçalat des d’aleshores per un oficial retirat: l’Ishai Menujin), que es van negar a servir durant la guerra del Líban. Centenars d’ells van ser presoners a presons militars els darrers 25 anys; i *Gush Shalom* (El Bloc de la Pau), creat els anys 90 i encapçalat per l’exdiputat i periodista Uri Avneri. Però aquests dos darrers grups tenen les seves limitacions: *Yesh Gvul* està format per soldats i oficials majoritàriament reservistes, i *Gush Shalom* va esdevenir pràcticament un feu d’Avneri, reproduint les pràctiques d’organització antidemocràtiques de La Pau Ara, però incloent-hi una base programàtica més audaç, que en qüestions de pau és la que manté el Partit Comunista i *Jadash*.

L’“onegització” o la negació de la política

En el darrer decenni, i front la pèrdua en força i mobilització dels moviments pacifistes més importants, s’han creat desenes d’organitzacions que qüestionen l’ocupació, però que actuen en terrenys específics, majoritàriament amb la col·laboració de grups, moviments o personalitats palestines⁶. Aquestes organitzacions no governamentals israelianes treballen en molts terrenys: drets dels treballadors, comunicació, dona, construcció (i reconstrucció de cases destruïdes per les forces d’ocupació), infantesa, economia, cultura, història, drets humans, medicina, drets legals i molts d’altres. Totes majoritàriament finançades per ONG i governs de països capitalistes (principalment europeus i especialment escandinaus) i que donen feina (poc remunerada) a centenars d’activistes.

Aquestes organitzacions han aportat moltíssim, particularment a nivell individual (internament de malalts palestins i tractament mèdic als territoris per part de metges voluntaris israelians; acostament i coneixement de joves d'ambdós costats de la frontera, empreses conjuntes, reconeixement de drets laborals de palestins amb feina a Israel...). Però hi ha un debat dins i fora d'aquestes organitzacions sobre la despolitització de les seves activitats. O el que en el llenguatge polític d'esquerres a Israel s'anomena "l'onegització de la lluita per la pau". N'hi ha que veuen en aquestes múltiples associacions una nova versió d'un "complot comunista"⁷, però en realitat el que s'hi planteja és una veritable despolitització de la lluita per la pau i els drets nacionals del poble palestí.

Paradoxalment, el que ha internacionalitzat més aquest concepte és el petit grup "Anarquistes contra el Mur" (*Anarkistim Neged HaGader*) que des de fa mesos, i en col·laboració amb habitants locals palestins i altres forces com les Joventuts Comunistes, realitzen una efectiva campanya contra el Mur, particularment a la petita població de Bil'in. Aquests anarquistes israelians (en la seva immensa majoria d'origen jueu) realitzen una tenaç lluita contra el Mur de l'Apartheid, però des d'una perspectiva de la "política d'avui en dia", sense passat i, encara pitjor, sense futur.

Política... però, quina política?

El virtual estancament del principal referent de camp pacifista i la falta de poder de mobilització massiva dels sectors radicals, les bases socials dels quals són la intel·lectualitat i les universitats i, en menor mesura, la població àrab d'Israel i els treballadors⁸; han portat als moviments pacifistes a un repte. Particularment perquè per a la majoria de l'opinió pública israeliana la pau ha deixat de ser una prioritat i els diferents governs apel·len al sentiment d'inseguretat (atemptats suïcides, missils que cauen sobre ciutats i *kibutzim*-comunitats agrícoles cooperatives) per intentar apartar qualsevol solució política que no signifiqui la continuació de l'ocupació, però per altres mitjans. Això incideix també en el grau de combativitat i de consciència de la classe obrera a Israel, però aquest seria un tema per tractar en un altre article.

La situació es va complicar amb la virtual divisió dels territoris palestins en dos cantons: la Cisjordània sota la direcció de l'OAP (i mayo-

ritàriament sota l'ocupació militar israeliana) i la Franja de Gaza sota l'hegemonia de *Hamas* (i sota el doble bloqueig d'Israel i Egipte). Importants sectors de la militància pacifista israeliana, que durant dècades van donar suport a les negociacions amb l'OAP, es troben actualment desconcertats. “No és possible que la nostra única opció sigui elegir entre l'estratègia de Washington i l'estratègia de Teheran”, em va comentar una companya de Jerusalem a la gran manifestació que es va realitzar al centre de Tel-Aviv el juny d'aquest any per commemorar els 40 anys d'ocupació militar israeliana dels territoris palestins.

La història dels moviments pacifistes d'Israel està ben plena de períodes de mobilització i altres de reflux. Malgrat l'actual desconcert entre molts militants pacifistes, aquest moviment és producte de l'ocupació i, mentre aquesta ocupació existeixi, no desapareixerà. Políticament, el moviment ha obtingut alguns triomfs històrics: el reconeixement governamental israelià dels drets nacionals del poble palestí (com a mínim *de jure* tot i que no sempre *de facto*), l'actual debat sobre la participació de la ciutat de Jerusalem “indivisible” (d'acord a la versió oficial israeliana) entre les dues entitats nacionals, Israel i Palestina; la impopularitat dels assentaments. Però hi ha encara un llarg camí per recórrer.

Moviments pacifistes israelians / Guia d'espais web

Notícies i comentaris, actualització diària o setmanal:

- Matinal Haaretz, hi ha versió en anglès: www.haaretz.co.il / www.haaretz.com
- Matinal Al-Itijad, aquest és l'únic quotidià en llengua àrab d'Israel, òrgan del Partit Comunista d'Israel, només en àrab: www.jabha.org
- Publicació electrònica Kibush (Ocupació) en hebreu, àrab, anglès i rus: www.kibush.co.il
- Hagada Hasmalit (Marge Esquerre), espai web d'un conegut centre cultural alternatiu del centre de Tel-Aviv en hebreu i anglès: www.hagada.org.il / www.hagada.org.il/eng
- Gush Shalom (El Bloc de la Pau), en hebreu, àrab, anglès i rus: www.gush-shalom.org
- Setmanari Zu Haderej (El Camí, òrgan del Partit Comunista d'Israel), només en hebreu: www.maki.org.il

Principals moviments pacifistes o per a la promoció de la solidaritat entre israelians i palestins:

- Shalom Ajshav, La Pau Ara, només en hebreu i anglès: www.peace-now.org.il
- Taayush, Solidaritat Àrab-Jueva, en anglès, hebreu i àrab: www.taayush.org
- Yesh Gvul, Hi ha un Límit – Soldats i Reservistes per la Pau, en hebreu, àrab, anglès i rus: www.yeshgvul.org
- Gush Shalom, Bloc per la Pau, www.gush-shalom.org
- B'tselem, Centre Israelità d'Informació sobre els Drets Humans als Territoris Ocupats, en hebreu, àrab, anglès i rus: www.btselem.org
- Kav LaOved, Línia per als Treballadors, en hebreu, àrab i anglès: www.kavlaoved.org.il
- Zojrot, Recordant, en hebreu, àrab i anglès: www.nakbainhebrew.org
- Coalició de Dones per la Pau, en hebreu, àrab i anglès: www.coalitionofwomen.org
- Rofim LeZjuiot HaAdam, Metges pels Drets Humans, en hebreu, àrab i anglès: www.phr.org.il
- Palestine-Israel Journal of Politics, Economics and Culture, només en anglès, publicació trimestral: www.pij.org
- Alternative Information Center, en anglès, àrab i hebreu i esporàdiques traduccions al castellà: www.alternativenews.org

Tel-Aviv, octubre del 2007

NOTES

¹ Moviments israelians en plural, ja que com veurem més endavant hi ha profundes diferències entre les seves formes d'actuar i analitzar la realitat. Generalment tots aquests moviments i organitzacions no coordinen les seves accions.

² Sobre les conseqüències directes de l'alçament palestí en les forces pacifistes israelianes veure l'article: Efraim Davidi, "Protest Amid Confusion: Israel's Peace Camp in the Uprising's First Month", en **Middle East Report**, Núm. 217, Hivern del 2000.

³ Veure: Efraim Davidi, "Capitalismo, resistencia a la ocupación y crisis múltiples", publicat a l'antologia coordinada per la Manuela Mesa i la Mabel González Bustelo, **Escenarios de conflicto. Irak y el desorden mundial. Anuari CIP 2004** (Editorial Icària, Barcelona: 2004).

⁴ Hi ha pocs llibres que tractin d'una manera sistemàtica aquesta història que ja dura desenes d'anys. Recomanem particularment el llibre d'en Reuven Kaminer: **The politics of Protest. The Israeli Peace Movement and the Palestinian Intifada** (Sussex Academic Press, Brighton: 1966).

Aquest volum tracta particularment la primera *Intifada* (que va començar a finals del 1987), però retrata tota la història d'aquests corrents fins a aquells dies.

⁵ Aquest suport encobert al laborisme no significa que tots els militants d'aquest moviment s'identifiquin amb les seves premisses. A les eleccions realitzades el 2003 va fer una crida a l'aleshores Secretària General Moria Shlomot a donar suport públicament a les llistes de *Jadash*. Posteriorment la situació va ser "normalitzada" i l'Iariv Openheimer va ser escollit en lloc de la Shlomot. L'Openheimer és un fervent acòlit d'en Barak i va ser candidat a diputat a les llistes laboristes a les darreres eleccions. La Pau Ara no és una organització democràtica i els seus dirigents són designats per personalitats del laborisme i *Meretz*.

⁶ Totes pertanyents al ventall polític de les forces polítiques laiques: OAP, Fataj, els comunistes del Partit del Poble Palestí, el Front Democràtic per a l'Alliberament de Palestina, el Front Popular per a l'Alliberament de Palestina, FIDA i una llarga sèrie d'organitzacions no-governamentals: mèdiques, de dones, de joves, comunicació i organitzacions locals de base com és el "Comitè Popular de Bil'in". L'Islam polític, i particularment Jamas, s'oposa a aquest tipus d'iniciatives.

⁷ Una organització basada en els Estats Units: "Israel Academia Monitor" s'ocupa de "descobrir la infiltració comunista i d'esquerres" a les universitats israelianes i veu en cada grup pacifista l'expressió d'un "complot comunista". Israel Academia Monitor pressiona les autoritats acadèmiques i potencials donants per tal d'"expurgar les seves files" d'aquests professors i docents. Veure l'espai web de l'organització: <http://israel-academia-monitor.com>.

⁸ Tan sols una fracció sindical a la *Histradut* (Confederació General de Treballadors d'Israel) propugna una lluita conjunta de treballadors israelians i palestins i manté estretes relacions amb els sindicats palestins: pertany a *Jadash-PC* d'Israel, però el seu pes és tan sols del 7% dels afiliats.

Entrevista al Dr. Mustafa Barghouti*

Aquesta entrevista va ser realitzada per l'Associació Catalana per la Pau (ACP) l'abril de 2007, quan en Mustafa Barghouti era ministre d'Informació del govern palestí d'unitat nacional.

Des de ja fa gairebé 7 anys l'ACP està treballant a Palestina, Jordània i el Líban (incloent els camps de refugiats palestins al Líban). És evident que el treball que allà desenvolupen no el fan sols, ni aleatòriament. El fan de la mà d'organitzacions locals que orienten els seus esforços al treball per la democràcia, la laïcitat, la pau i la justícia social. Aquest és el seu model de cooperació, i es manifesta de forma diferent en funció del país i de l'organització amb què treballin.

És evident que s'ha d'analitzar la regió des de la globalitat; ni la situació del poble palestí està aïllada a Palestina (ho demostra el fet que hi ha milers de refugiats i refugiades repartits entre Egipte, Jordània, Iraq, Kuwait, Síria i, principalment, el Líban, on hi ha les pitjors condicions), ni la situació del Líban depèn únicament de la seva situació política interna, com vam comprovar l'estiu del 2006.

*En Mustafa Barghouti va ser ministre d'Informació del govern palestí d'unitat nacional. Metge, militant dels drets humans i fundador de diverses organitzacions humanitàries a Palestina (entre altres, el soci local de l'ACP, Unió de Comitès d'Ajuda Mèdica) ha estat també una de les veus més altes en la lluita contra la corrupció en el seu país i representa la "tercera via" entre Fatah i Hamas, una esquerra palestina laica i democràtica.

És per això que quan l'ACP es posa a treballar a Palestina també ho fa al Líban, amb les organitzacions laiques, que ara estan també demanant reformes profundes en les estructures democràtiques libaneses, per trencar amb la llosa del "multiconfessionalisme d'Estat", als camps de refugiats palestins, on viuen quatre generacions de refugiats, i a Jordània.

A Palestina han estat donant suport a organitzacions, tot i que diferents, complementàries en els objectius d'intentar garantir: millors condicions de vida, donar un espai a l'esquerra palestina per poder demostrar i expressar la seva opinió i projecte en un entorn cada cop més polaritzat entre dues postures conservadores, i denunciar l'ocupació, la colonització, l'apartheid i l'explotació laboral, garantint l'accés a la sanitat i a l'alimentació.

En Mustafa Barghouti recull tots aquest elements, des de l'ONG amb la que va començar: la Union Medical Relief Commites, on durant la primera Intifada, la del poble, un grup de metges, de l'esquerra transformadora i vinculats al Partit del Poble Palestí, feien l'impossible per garantir atenció mèdica a qui ho necessités, amb l'impuls del "Palestinian Monitor", un espai de denúncia permanent on podem veure el dia a dia de la colonització, i finalment des d'Al Mudabara, el partit que el va dur a formar part del govern de coalició nacional, i al Ministeri de Comunicacions, i des d'on segueix amb la seva tasca de construir una Palestina sobirana, laica i progressista.

Penses que el nou govern d'unitat nacional respon a les aspiracions del poble palestí?

Nosaltres hem posat en marxa aquesta coalició per a posar fi a la violència de les faccions i per a evitar la desintegració de l'Autoritat palestina. El govern d'unitat nacional representa el 96% de l'electorat palestí (25 membres: 12 Hamas, 6 Fatah i 7 d'altres forces polítiques i independents). Totes les faccions polítiques, tret del Front Popular per l'Alliberament de Palestina (FPAP), hi són representades. Es tracta del govern més democràtic de la història de l'Autoritat palestina i també del conjunt de la regió. Cap altre govern al món disposa d'aquesta representativitat i ara cal veure com traduirem el nostre programa en accions polítiques concretes.

Quins són, per a tu, els principals reptes d'aquest govern?

Els reptes als quals hem de fer front són considerables. En primer lloc, cal restablir l'ordre i la seguretat a l'interior dels territoris palestins reforçant la independència del poder judicial. De la mateixa manera, cal iniciar veritables reformes i posar en marxa unes institucions democràtiques per a lluitar contra la corrupció, el nepotisme i la repressió política.

Hem de remuntar de seguida les dificultats socials i econòmiques que resulten de les sancions financeres (sancions decretades pels principals creditors i donants de fons occidentals i Israel després de la victòria de Hamas a les eleccions parlamentàries del 25 de gener del 2006 i de la formació del seu govern, dos mesos després). Aquest bloqueig econòmic agreuja la situació, ja de per si dramàtica, de la població de Gaza i Cisjordània. És una situació que ha castigat durament cada comunitat i cada família palestina. Desenes de milers de palestins no han rebut cap salari des de fa més d'un any. Amb la finalitat d'exercir pressió política, Israel reté la part dels impostos que paga la població palestina i que puja fins a 60 milions de dòlars cada mes.

Amb quin dret retenen aquests diners? Un acte de càstig col·lectiu com aquest –que té com a efecte agreujar les necessitats de la població i no minar la popularitat de Hamas– constitueix una violació del dret internacional, en particular de la 4a Convenció de Ginebra. És un imperatiu aixecar aquest embargament i acabar amb les restriccions de moviments imposades per Israel, que impedeixen l'accés dels palestins als productes bàsics, al treball, a l'educació i a la salut.

Creus que aquesta coalició permetrà l'aixecament del bloqueig financer dels països occidentals?

Sí. Tots els països àrabs, sense excepció, han reconegut el nou govern palestí. Fins ara, deu països europeus han seguit aquest camí. Fa pocs dies, l'Índia s'ha mostrat disposada a negociar amb tots els membres del govern. Fins i tot, el mateix cònsul general nord-americà a Jerusalem s'ha trobat amb el ministre de finances, en Salam Fayyad. El que nosaltres desitgem és que cada govern examini el nostre programa sense les ulleres israelianes.

El nostre govern, inclosos els membres de Hamas, s'oposa a totes les formes de violència. Nosaltres proposem un alto el foc complet amb Israel, ens hem compromès a respectar els acords signats per l'Organització per l'Alliberament de Palestina (OAP) amb Israel i respectem el Dret Internacional que és sistemàticament violat per l'Estat d'Israel. Per tant, com es podria justificar el manteniment d'aquestes sancions?

L'any 2002, vas contribuir a la formació de la Iniciativa Nacional Palestina (Al Mubadara), amb altres intel·lectuals palestins com l'Edward Said, l'Hadir Abdel Shafi i l'Ibrahim Dakak. Com s'inscriu aquesta "tercera via" dins el govern d'unitat?

Entre Fatah i Hamas, nosaltres representem una alternativa democràtica. En tant que membres de la coalició, busquem influir positivament el programa de govern d'unitat i ajudem a introduir, entre d'altres aportacions, reformes socials i polítiques, el respecte al Dret Internacional i el principi de resistència no violenta a l'ocupació. Fins ara, la resta de forces ens han escoltat.

Què penses del programa proposat per aquest govern d'unitat nacional?

Des del punt de vista social, el programa de govern d'unitat és un programa molt progressista. Es proposen, entre altres coses, dos capítols sobre els drets de les dones que busquen especialment incrementar la seva participació en la vida política, social i parlamentària. Hi ha un altre article que reserva el 5% dels llocs de treball en la funció pública a persones amb discapacitats. Hem creat un fons per als estudiants universitaris, amb la finalitat de lluitar contra el clientelisme i incrementar l'accés als estudis superiors. I ens proposem, igualment, col·laborar amb el conjunt de la societat civil palestina.

Aquesta nova coalició podrà relançar les converses de pau entre Israel i els palestins?

Nosaltres proposem reprendre les converses, però fins ara el govern israelià ha refusat les propostes fetes. Israel no ha estat disposat a negociar ni amb en Iassir Arafat, ni amb en Mahmoud Abbas. I l'única resposta que vam rebre fou el bloqueig després de la victòria electoral de Hamas. Avui, aquest govern integra els principals dirigents democràtics

palestins, pacifistes i moderats. Què més poden demanar? Un govern de col·laboradors?

Estem convençuts que només una entitat democràtica pot dotar-nos d'una sortida pacífica a la qüestió palestina. La democràcia a Palestina no és només la millor opció, sinó que és l'única que ens pot dur a una pau duradora.

Com t'expliques aquest rebuig isrelità?

Israel busca guanyar temps, amb la finalitat de continuar la seva política d'annexió, d'expropiació de terres i de construcció de colònies d'assentaments a Cisjordània, i d'aquesta manera suprimir qualsevol possibilitat de creació d'un Estat palestí. Amb la construcció il·legal del Mur s'està en camí d'instal·lar un sistema segregacionista, que, com ha dit l'antic president dels Estats Units, Jimmy Carter, és pitjor que el sistema d'apartheid a Sud-àfrica.

Què espereu dels governs europeus?

El reconeixement immediat del govern palestí i el respecte de la nostra elecció democràtica. Europa ha de jutjar el nostre programa polític i la ciutadania europea ens pot ajudar empenyent els seus governs. No hi ha cap raó per a mantenir un embargament sobre un poble ocupat que fa front a la violència quotidiana que imposa l'ocupació.

Fa uns dies feia una conferència de premsa per a denunciar els abusos comesos per les forces militars israelianes. Especialment, després de l'incident ocorregut al check point de Huwwara, prop de Nablus, el passat 22 de març, en què en Mohammad Jabali, de 19 anys, va ser fortament colpejat per l'Exèrcit hebreu. Un càmera de televisió era prop dels fets i ho va enregistrar. Les imatges –que l'endemà donaven la volta al món– il·lustren el que passa quotidianament als 530 check point de Cisjordània. Si l'opinió pública catalana o de qualsevol país europeu ha vist aquestes imatges, no li quedaran dubtes de quina estratègia ha d'adoptar el seu govern.

Quines són les perspectives de pau a la regió?

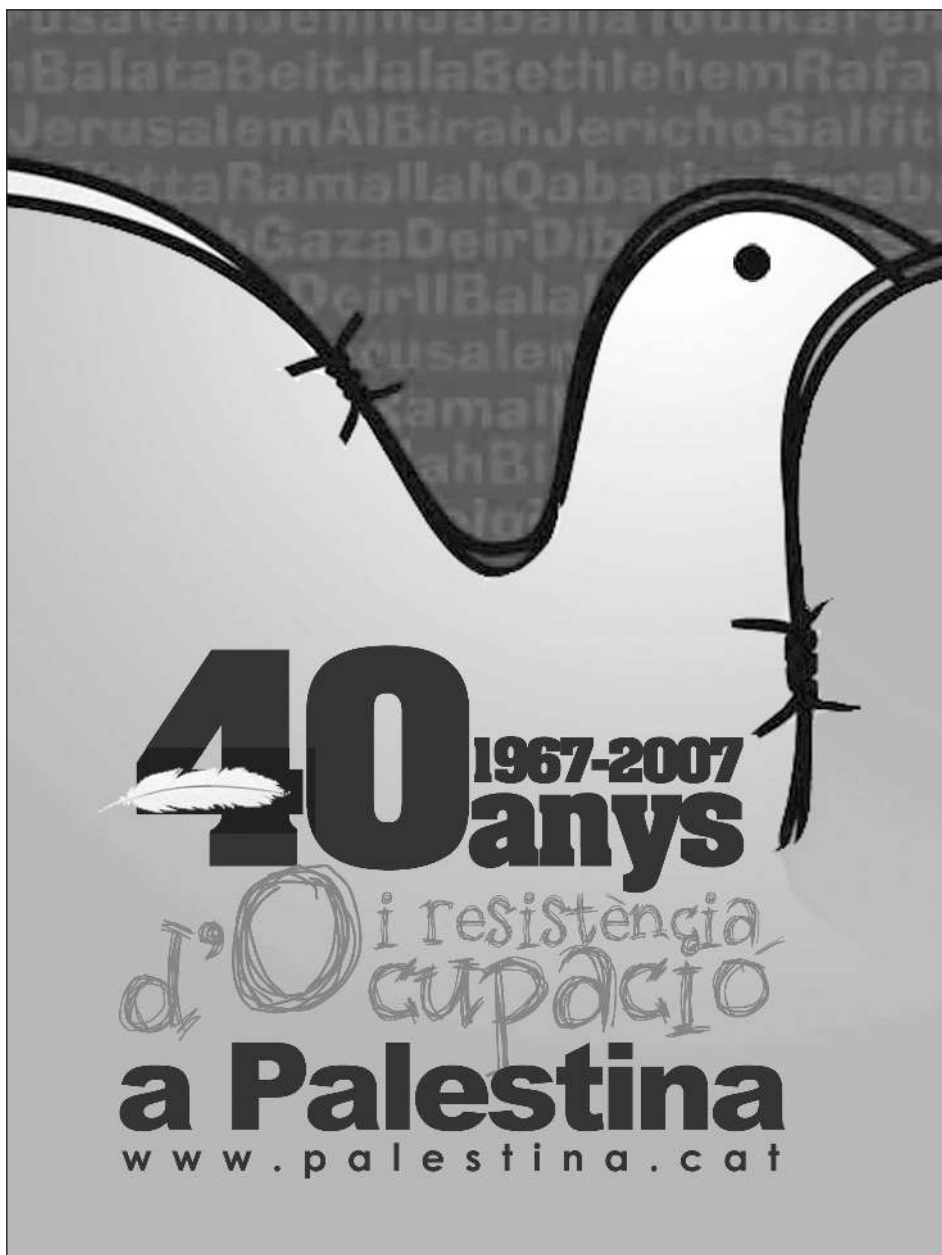
Hi ha una cosa que tothom sap: no hi haurà cap estabilitat regional sense donar solució a la qüestió palestina. I no és possible seguir sent im-

parcial front la injustícia que sorgeix de 40 anys d'ocupació militar, ni front el tractament que rep la població en els territoris ocupats, ni davant la infracció dels principis generals del dret humanitari.

La nostra lluita no és diferent de la lluita per la independència de l'Índia o contra l'apartheid a Sud-àfrica. Nosaltres no tenim els mitjans militars del nostre adversari ni el seu aparell de propaganda, però ens assisteix la raó i pensem que arribarà el nostre dia, que nosaltres també obtindrem el nostre alliberament.

Annexes

40 1967-2007
anys

d' **O** i resistència
cupàcio

a Palestina

www.palestina.cat

40 anys de resistència palestina contra l'ocupació militar Israeliana

60 anys de lluita contra l'apartheid a l'Estat
d'Israel

Aquest any marca el 40^è aniversari de l'ocupació de Gaza i Cisjordània (el juny de 1967), així com el 60^è aniversari de la resolució de l'ONU referent a l'establiment de dos estats en l'antic mandat de Palestina (el novembre de 1947).

Partim d'aquestes dues efemèrides per exigir la fi immediata de l'ocupació israeliana, i l'establiment d'una pau justa i duradora entre dos estats, Israel i Palestina.

Els quaranta anys d'experiència d'ocupació han demostrat que no hi ha una solució militar al conflicte al Pròxim Orient, i que la pau és necessària per a tothom. No obstant això, el govern israelià, amb el suport de l'Administració dels Estats Units, estén els assentaments en els territoris ocupats palestins, intensifica el setge polític i econòmic del poble palestí, hi provoca la fam i practica una política de fets consumats amb l'objectiu d'impedir l'establiment d'un estat palestí independent.

Les bases per a una solució del conflicte ja han estat definides per l'Organització de les Nacions Unides i han estat acceptades pel moviment nacional palestí i els grups pacifistes israelians. Les fronteres del 4 de juny de 1967 (la Línia verda) seran les fronteres acordades entre l'Estat d'Israel i el futur Estat independent palestí, un al costat de l'altre. A Jerusalem hi haurà dues capitals –la capital d'Israel i la capital de Palestina. El Mur de l'Apartheid i totes les colònies israelianes en els territoris ocupats palestins seran desmantellades. Els drets de la població palestina refugiada seran satisfets a partir de les resolucions de l'ONU.

Els 40 anys d'ocupació, i la consegüent perpetuació del conflicte, han estès la guerra entre altres països de la zona i són una amenaça per a la pau a la regió i arreu del món.

Les persones i entitats sotasignants fem una crida als nostres governants perquè facin seu el compromís amb la cultura de la pau, expressat de manera àmplia i reiterada per la ciutadania del nostre país.

És per això que exigim les mesures següents:

- Recolzament de l'Estat espanyol i la Unió Europea al nou govern palestí d'unitat nacional i aixecament immediat del bloqueig econòmic sobre el govern palestí.
- Suspensió del comerç d'armes entre l'Estat Espanyol i l'Estat d'Israel.
- Ajuda econòmica urgent per tal de fer front a la catàstrofe humanitària que pateix la població palestina.

LA PAU ÉS POSSIBLE I NECESSÀRIA!

Entitats catalanes signants

Plataforma Aturem la Guerra, Fundació Pere Ardiaca, Xarxa d'Enllaç amb Palestina, Sodepau, Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC), Grup Parlamentari d'ERC, Grup Parlamentari de ICV-EUiA, Ciutadans pel Canvi, Partit dels i les Comunistes de Catalunya (PCC), Els Verds Esquerra Ecologista de Catalunya, En Lluita, Revolta global, Grup Municipal A x Q Alternativa per Quart/ERC, PSUC viu de L'Hospitalet de Llobregat, Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya, CJC-Joventut Comunista, Alternativa Jove-Joves d'EUiA, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona, Consell Nacional de la Joventut de Catalunya, Associació de Casals i Grups de Joves de Catalunya, CCOO de Catalunya, UGT de Catalunya, CGT de Catalunya, Intersindical Alternativa de Catalunya, Fundació Alfons Comín, Fundació Món-3, Justícia i Pau, Associació Catalana per a la Integració del Cec, Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament, Col·lectiu Palestina Lliure, Associació Talassemiana, Brigada Catalana Venceremos, Movimiento de Solidaridad Internacional, Revista Illacrua, Associació Catalana per la Pau, Fundació L'Alternativa, Foro per a la defensa de la Tercera Edat, Fundació Congrés Català de Salut Mental, SOARPAL (Solidaritat Arbúcies-Palacagüina), MónDivers, ACSUR Las Segovias- Catalunya, Institut de Drets Humans de Catalunya, CIEMEN, IGMAN-Acció Solidària, Fundació Pau i Solidaritat - CCOO, Espai Jove de la Intersindical - CSC, Recursos d'Animació Intercultural, Servei Civil Internacional de Catalunya, Associació Cultural La Sirga, Ateneu Candela, Col·lectiu Antimilitarista de Sant Cugat-CASC, AGERMANAMENT sense fronteres, ONGD Solidaritat Sense Mons, Assemblea de Cooperació per la Pau, Casal Independentista d'Agitació Cultural L'ocell Negre, Casal Popular la Turba, COP-COMPROMIS (Col·lectiu Obrer i Popular de Ripollet), REDS (Red Europea de Diàleg Social), Dones x Dones (per la pau), Fundació per la Pau, La Garriga Societat Civil, Centre de Treball i Documentació, Monitors Cooperants d'Olot (MCO), Fundació Desenvolupament Comunitari, Rescat, Ateneu independentista i popular La Torna, Entrepobles, Desafectos-Grup d'historiadors, Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans, Associació d'Estudiants Progressistes, Estudiants en Acció, Coordinadora per a la Memòria Històrica i Democràtica de Catalunya, Alternativa Antimilitarista MOC - València, Assemblea d'Actors i Artistes de Catalunya, Fundació Nous Horitzons, Grup per la Pau i el Desarmament - València, Castellví Solidari - Junts Podem, Associació d'Investigació i Experimentació Teatral (AIET), Perder el Norte (Ràdio Ciutat de Badalona), ONG Waukikay Avia, Centre Social La Màquia, Taula Comarcal de Cooperació i Solidaritat del Garraf - Consell Comarcal del Garraf i Comunitat Palestina de Catalunya.

50 intel·lectuals i parlamentaris catalans donen suport al Manifest contra l'ocupació de Palestina

Albert Recio Andreu	Professor Economia Aplicada UAB
Alfons Barceló Ventayol	Catedràtic de Teoria Econòmica a la UB
Anna Simó	Diputada del Parlament de Catalunya
Antoni Segura	Catedràtic d'Història Contemporània de la UB
Assumpta Roura Negrell	Escriptora i assagista
Carles Riera	Vicepresident del CIEMEN
Carme Sansa	Actriu
Dolores Massana	Cap de la Secció de Política Internacional de La Vanguardia
Dolors Bramon Planas	Doctora en Filosofia i Lletres i en Història Medieval per la UB
Dolors Camats	Diputada al Parlament
Enric Saguer Hom	Doctor en Història i professor d'Història econòmica a la UdG
Farruco	Dibuixant
Ferran Izquierdo Brichs	Professor de relacions internacionals UAB
Ignasi Riera	Escriptor
J. A. Fernández Fer	Dibuixant de l'Avui
Jaume Botey Vallés	Professor d'Història Contemporània UAB
Joan Herrera	Diputat al Congrés
Joan Roura	Periodista especialista en el Pròxim Orient
Joan Subirats	Catedràtic de sociologia de la UAB
Joaquím Sempere	Professor de sociologia de la UB
Jordi Freixas	Director de Batall Produccions
José Florit Capella	Catedràtic d'Història Contemporània de la UB
José Luis Gordillo Ferré	Professor de Filosofia del Dret de la UB

Josep Fontana	Professor emèrit de la UPF
Josep Maria Casas Tuset	Professor Geologia de la URLL
Josep Maria Navarro	Profesor de l'Escola de Treball Social de la UB
Josep Vall	Director de la Fundació Josep Irla
Juan Ramón Capella	Catedràtic de Filosofia del Dret de la UB
Laia Ortiz	Diputada al Parlament
Maria Lluïsa Oliveres Sanvicens	Presidenta Fundació Alfons Comín
Marta Selva	Presidenta de l'Institut Català de la Dona
Mercè Civit	Treballadora social i Diputada al Parlament de Catalunya
Miquel Ferreras	Dibuixant
Mohammed Chaib	Diputat del Parlament
Montserrat Caminal	Professora d'Història Contemporània de la UB
Oriol Bohigas	Arquitecta i president de l'Ateneu Barcelonès
Pep Subirós	Escriptor i filòsof
Pere Camps	Director del Festival Barnasants
Pere Solà Gussinyer	Catedràtic d'Història UAB
Quico Pi de la Serra	Cantautor
Quim	Dibuixant de El Jueves
Rafael Aracil Martí	Catedràtic d'Història de la UB
Ramon Garrabou	Catedràtic d'Economia i Història Econòmica de la UAB
Raül Romeva	Eurodiputat
Ricard Salvat	Director del Festival Entrecultures de Tortosa
Rolando Sanchez Mejias	Poeta
Romeu	Dibuixant
Salah Jamal Aboali	Professor de Diversitat Cultural de la UV
Xavier Domènech	Membre del Centre d'Estudis sobre les Èpoques Franquista i Democràtica (UAB)
Xavier Vendrell	Diputat del Parlament de Catalunya

